ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు
బాలల హక్కు చట్టం, 2009

పాఠశాల విద్య - ఆంధ్రప్రదేశ్

సర్వ శిక్షా అభియాన్

అందరూ చదవాలి - అందరూ ఎదగాలి

భారత రాజ పత్రం

అసాధారణ సంచిక

భాగం - II, ఖండం - I

అధీకృత ప్రచురణ

నం. 39, కొత్త ఢిల్లీ, గురువారం, ఆగస్టు 27, 2009.

చట్టం, న్యాయ మంత్రిత్వ శాఖ

(చట్ట విభాగం)

కొత్త ఢిల్లీ, 27, ఆగస్టు, 2009

పార్లమెంటు చేసిన ఈ దిగువ చట్టం 2009, ఆగస్టు 26న రాష్ట్రపతి ఆమోదం పొందింది, ప్రజల సమాచారం నిమిత్తం ఇక్కడ ప్రచురిస్తున్నాం.

ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు చట్టం, 2009

35 ఆఫ్ 2009

(26 ఆగస్టు, 2009)

ఆరు నుండి పద్నాలుగు సంవత్సరాల బాలలందరికీ ఉచిత, నిర్బంధ విద్యను అందించడానికి ఉద్దేశించిన చట్టం

భారతదేశ అరవయ్యవ గణతంత్రపు సంవత్సరంలో పార్లమెంటు చట్టంగా రూపొందించటానికి:-

అధ్యాయం I

ఉపోద్ఘాతం

క్లుప్తంగా పేరు, పరిధి, అమలు తేదీ

1. (1) ఈ చట్టాన్ని ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు చట్టం, ఆగస్టు 2009గా పిలవవచ్చు.

(2) ఒక్క జమ్ము & కాశ్మీర్ రాష్ట్రాన్ని మినహాయించి ఇది భారతదేశమంతటికీ వర్తిస్తుంది.

(3) కేంద్ర ప్రభుత్వం అధికారిక రాజపత్రంలో ప్రకటించిన తేది నుండి ఇది అమలులోకి వస్తుంది.

నిర్వచనాలు

2. సందర్భంలో వేరుగా ఉదహరిస్తే తప్పించి చట్టంలోని పదాల అర్థాలు:

(a) "సంబంధిత ప్రభుత్వం" అంటే-

(i) కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రారంభించి, దాని యాజమాన్యంలో లేదా నియంత్రణలో ఉన్న బడులకు, శాసన సభ లేని కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు కేంద్ర ప్రభుత్వం;

(ii) సబ్ క్లాజ్ (i)లో సూచించిన బడులు కాకుండా ఇతర బడులకు-

(A) ఏ రాష్ట్రంలో ఉంటే ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం;

(B) శాసన సభ ఉన్న కేంద్రపాలిత ప్రాంతంలో ఉంటే ఆ కేంద్రపాలిత ప్రభుత్వం;

(b) "కాపిటేషన్ రుసుం" అంటే బడి ప్రకటించిన రుసుం కాకుండా ఇతర రూపాలలో ఇచ్చే చందా, విరాళం, చెల్లింపులు;

(c) "బాలలు" అంటే 6-14 సంవత్సరాల బాల, బాలికలు;

(d) "ప్రతికూల పరిస్థితులలో ఉన్న బృందాలకు చెందిన బాలలు" అంటే షెడ్యూల్డ్ కులం, షెడ్యూల్డ్ తెగ, సామాజికంగా, విద్యాపరంగా వెనకబడిన వర్గం, లేదా సంబంధిత ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా పేర్కొన్న సామాజిక, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక, భౌగోళిక, భాషాపర, లింగ లేదా ఏ ఇతర కారణాల వల్లనైనా గాని ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న ఇతర బృందాలకు చెందిన బాలలు;

(e) "బలహీన వర్గాలకు చెందిన బాలలు" అంటే సంబంధిత ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా పేర్కొన్న కనీస మొత్తం కంటే తక్కువ వార్షిక ఆదాయం ఉన్న తల్లిదండ్రుల లేదా సంరక్షకులకు చెందిన బాలలు;

(f) "ప్రాథమిక విద్య" అంటే ఒకటి నుంచి ఎనిమిదవ తరగతి వరకు విద్య;

(g) బాలలకు సంబంధించిన "సంరక్షకులు" అంటే ఆ బాలుడు/బాలిక సంరక్షణ బాధ్యత, కస్టడీ కలిగి ఉన్న వ్యక్తి వీళ్లు సహజ సంరక్షకులు కావచ్చు, కోర్టు లేదా చట్ట పరంగా ప్రకటించబడిన లేదా నియమించబడిన సంరక్షకులు కావచ్చు;

(h) "స్థానిక ప్రభుత్వం" అంటే నగర పాలక సంస్థ, లేదా నగర పాలక సంఘం లేదా జిల్లా పరిషత్ లేదా నగర పంచాయతీ లేదా పంచాయతీ, ఏ పేరుతో పిలవబడినప్పటికీ బడిమీద పరిపాలనా సంబంధ నియంత్రణ కలిగిన సంస్థని సూచిస్తుంది లేదా అమలులో ఉన్న చట్టం ప్రకారం ఏదైనా గ్రామ, పట్టణ, నగరంలో స్థానిక ప్రభుత్వంగా పనిచెయ్యటానికి అధికారం పొందిన సంస్థని సూచిస్తుంది;

4 ఆఫ్ 2006

(i) "బాలల హక్కుల సంరక్షణకు జాతీయ కమిషన్" అంటే బాలల హక్కుల సంరక్షణకు కమిషన్ల చట్టం, 2005లోని సెక్షన్ 3 ప్రకారం ఏర్పాటు చేయబడిన బాలల హక్కుల సంరక్షణకు జాతీయ కమీషన్;

(j) "ప్రకటన" అంటే అధికారిక రాజపత్రంలో ప్రచురించిన ప్రకటన

(k) "తల్లిదండ్రులు" అంటే బాలల సహజ, సవతి లేదా దత్తత తీసుకున్న తల్లి లేదా తండ్రి

(l) "సిఫారసు చేసిన" అంటే ఈ చట్టంకింద సిఫారసు చేసిన నియమాలు

(m) "షెడ్యూల్" అంటే ఈ చట్టానికి అనుబంధంగా ఇచ్చిన షెడ్యూల్

(n) "బడి" అంటే ప్రాథమిక విద్యను అందచేస్తూ గుర్తింపు పొందిన బడి, దీంట్లో ఇవి ఉంటాయి-

 (i) సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించి దాని యాజమాన్యం లేదా నియంత్రణలో ఉన్న బడి

 (ii) తన ఖర్చులో మొత్తంకానీ కొంత భాగంగానీ సహాయంగా సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం నుండి పొందుతున్న ఎయిడెడ్ పాఠశాల

 (iii) ప్రత్యేక వర్గీకరణకు చెందిన బడి

 (iv) తన ఖర్చులకు సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం నుండి ఎటువంటి సహాయం పొందని అన్ ఎయిడెడ్ పాఠశాల

(o) "బడిలో ప్రవేశానికి ఎంపిక విధానం" అంటే ర్యాండమ్ పద్ధతిని మినహాయించి ఒకరిని కాకుండా వేరొకరిని బడిలో చేర్చుకోవటానికి నిర్వహించే ఎంపిక లేదా ప్రవేశ విధానం

(p) బడికి సంబంధించి "ప్రత్యేక వర్గీకరణ" అంటే కేంద్రీయ విద్యాలయ, నవోదయ విద్యాలయ, సైనిక్ పాఠశాల వంటివి లేదా సంబంధిత ప్రభుత్వ ప్రకటన ద్వారా విశిష్ట లక్షణం ఉందని పేర్కొనబడిన ఇతర బడులు

(q) "బాలల హక్కుల సంరక్షణకు రాష్ట్ర కమీషన్" అంటే బాలల హక్కుల సంరక్షణ కమీషన్ల చట్టం, 2005లోని సెక్షన్ 3 కింద ఏర్పాటు చేయబడిన బాలల హక్కుల సంరక్షణకు రాష్ట్ర కమీషన్.

అధ్యాయం II

ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు హక్కు

ఉచిత నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు

3. (1) ఆరు నుంచి పద్నాలుగు సంవత్సరాలు ఉన్న బాలలందరికీ పరిసర ప్రాంత పాఠశాలలో ప్రాథమిక విద్య పూర్తి చేసేవరకు ఉచిత, నిర్బంధ విద్య పొందే హక్కు ఉంటుంది.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్నట్లు ప్రాథమిక విద్యను చేపట్టి పూర్తి చెయ్యటానికి అవరోధకంగా ఉండే ఎటువంటి రుసుము, ఛార్జీలు, ఖర్చులను చెల్లించాల్సిన అవసరం బాలలకు లేదు.

1 ఆఫ్ 1996

అయితే, సమాన అవకాశాలు, సంరక్షణ, పూర్తి భాగస్వామ్యం చట్టం, 1996లోని సెక్షన్ 2, క్లాజు (i) నిర్వచించిన ప్రకారం వైకల్యంతో బాధపడుతున్న బాలలు ఆ చట్టంలోని అధ్యాయం V లో పేర్కొన్న ప్రకారం ఉచిత, నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను పొందే హక్కును కలిగి ఉంటారు.

ప్రాథమిక విద్యలో నమోదు చేయించుకోని లేదా పూర్తి చేయని బాలలకు ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు

4. ఆరు ఏళ్ళు నిండిన బాలుడు/బాలికను బడిలో చేర్చకపోయినా, లేదా చేర్చిన తరువాత ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చెయ్యలేకపోయినా వారిని వారి వయస్సుకు తగిన తరగతిలో చేర్చుకోవాలి:

అయితే, తమ వయసుకు తగిన తరగతిలో ప్రవేశం పొందిన బాలలు తోటి వారితో సమానంగా ఉండటానికి సిఫారసు చేసిన పద్ధతిలో, సిఫారసు చేసిన కాలపరిధిలో ప్రత్యేక శిక్షణ పొందే హక్కు కలిగి ఉంటారు.

అయితే, ఈ విధంగా ప్రాథమిక విద్యలోకి ప్రవేశం పొందిన బాలలు పద్నాలుగు సంవత్సరాలు పూర్తి చేసిన తరువాత కూడా ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చేసేవరకు ఉచిత విద్యను పొందే హక్కు కలిగి ఉంటారు.

వేరే బడికి బదిలీ హక్కు

5. (1) ఒక బడిలో ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చేసే సదుపాయం లేకపోతే సెక్షన్ 2, క్లాజు (n)లోని సబ్ క్లాజులు (iii), (iv)లలో పేర్కొన్న బడులను మినహాయించి తమ ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చెయ్యటానికి ఏ ఇతర బడికైనా బదిలీ కోరే హక్కు ఉంటుంది.

(2) అదే రాష్ట్రంలోకాని, రాష్ట్రం బయట కాని ఏ కారణం వల్లనైతేనేమి ఒక బడి నుంచి మరొక బడికి బాలలు మారవలసి వచ్చినప్పుడు సెక్షన్ 2, క్లాజు (n)లోని, సబ్ క్లాజులు (iii), (iv)లలో పేర్కొన్న బడులను మినహాయించి తమ ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చెయ్యటానికి ఏ ఇతర బడికైనా బదిలీ కోరే హక్కు ఉంటుంది.

(3) ఇలా వేరే బడిలో ప్రవేశం పొందడానికి అప్పటి వరకు చదివిన బడి ప్రధానోపాధ్యాయులు లేదా బడి ఇన్‌చార్జి వెంటనే బదిలీ ధృవీకరణ పత్రాన్ని ఇవ్వాలి:

అయితే, బదిలీ ధృవీకరణ పత్రం ఇవ్వటం ఆలస్యం అయ్యిందన్నది వేరే బడిలో ప్రవేశం ఇవ్వకపోవటానికి, ఆలస్యంగా చేర్చుకోటానికి కారణంగా చూపటానికి లేదు:

అయితే, ధృవీకరణ పత్రం ఇవ్వటంలో జాప్యానికి కారణమైన ప్రధానోపాధ్యాయులు లేదా బడి ఇన్‌చార్జి, వారికి వర్తించే ఉద్యోగ నియమాల ప్రకారం క్రమశిక్షణ చర్యలకు బద్ధులౌతారు.

అధ్యాయం III

సంబంధిత ప్రభుత్వం, స్థానిక ప్రభుత్వం, తల్లిదండ్రుల బాధ్యతలు

బడిని స్థాపించడం, సంబంధిత స్థానిక ప్రభుత్వ బాధ్యత

6. ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి సిఫారసు చేసిన పరిసరప్రాంత పరిధిలో బడి లేకపోతే ఈ చట్టం అమలులోకి వచ్చిన మూడు సంవత్సరాల లోపు సంబంధిత ప్రభుత్వం, లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం బడిని స్థాపిస్తుంది.

ఆర్థిక ఇతర బాధ్యతలను పంచుకోవడం

7. (1) ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి నిధులను సమకూర్చే బాధ్యత కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు సమానంగా ఉంటుంది.

(2) ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి అవసరమయ్యే ఒక్కసారి చేసే పెట్టుబడి ఖర్చులను, ప్రతి సంవత్సరం అయ్యే నిర్వహణ ఖర్చులను కేంద్ర ప్రభుత్వం అంచనా వేస్తుంది.

(3) పై సబ్ సెక్షన్ (2)లో పేర్కొన్న ఖర్చులో కొంత శాతాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలతో చర్చించి ఎప్పటికప్పుడు నిర్ధారించిన ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు కేంద్ర ప్రభుత్వం గ్రాంట్ ఇన్ ఎయిడ్‌గా అందచేస్తుంది.

(4) చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి అవసరమయ్యే తన వంతు నిధులను అందచెయ్యటానికి ఏ రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అయినా అదనపు వనరుల అవసరాన్ని పరిశీలించటానికి ఆర్టికల్ 280లోని క్లాజు (3), సబ్ క్లాజు (d) ప్రకారం ఆర్థిక సంఘాన్ని సంప్రదించవలసిందిగా రాష్ట్రపతిని కేంద్ర ప్రభుత్వం కోరవచ్చు.

(5) పై సబ్ సెక్షన్ (4)లో చెప్పిన దానితో సంబంధం లేకుండా, సబ్ సెక్షన్ (3)లో కేంద్ర ప్రభుత్వం అంద చేసిన మొత్తాలను, తన ఇతర వనరులను పరిగణనలోకి తీసుకుని ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి అవసరమైన నిధులను అందచెయ్యటానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బాధ్యత వహిస్తుంది.

(6) కేంద్ర ప్రభుత్వం -

(a) సెక్షన్ 29లో పేర్కొన్న అకడెమిక్ అథారిటీ సహాయంతో జాతీయ పాఠ్య ప్రణాళిక చట్రాన్ని తయారు చేస్తుంది;

(b) టీచర్ల శిక్షణకు ప్రామాణికాలను రూపొందించి, అమలు అయ్యేలా చూస్తుంది;

(c) కొత్త ఆవిష్కరణలు, పరిశోధనలు, ప్రణాళిక తయారీ, సామర్థ్యం పెంపుదలను ప్రోత్సహించటానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు సాంకేతిక మద్దతును, వనరులను అందచేస్తుంది.

సంబంధిత ప్రభుత్వ బాధ్యతలు

8. సంబంధిత ప్రభుత్వం -

(a) బాలలందరికి ఉచిత, నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను అందచేస్తుంది:

అయితే, ఎవరైనా తల్లిదండ్రులు, లేదా సంరక్షకులు తమ బిడ్డను సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించి దాని యాజమాన్యం లేదా నియంత్రణలో లేని బడిలో కాని, ప్రత్యక్షంగా గానీ పరోక్షంగా గానీ పెద్ద మొత్తంలో నిధులు అందించని బడిలో కాని చేర్పించినట్లయితే అటువంటి బడిలో తమ బిడ్డకు ప్రాథమిక విద్య చెప్పించినందుకు పెట్టిన ఖర్చును తిరిగి చెల్లించమని అడిగే హక్కు ఉండదు.

వివరణ – "నిర్బంధ విద్య" అంటే సంబంధిత ప్రభుత్వం కింది వాటికి బాధ్యత వహించటం–

(i) ఆరు నుంచి పద్నాలుగు సంవత్సరాల వయస్సు ఉన్న బాలలందరికి ఉచితంగా ప్రాథమిక విద్యను అందించడం;

(ii) ఆరు నుంచి పద్నాలుగు సంవత్సరాల వయస్సు ఉన్న బాలలు తప్పనిసరిగా బడిలో చేరి, బడికి హాజరవుతూ, ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చేసేలా చూడటం;

(b) సెక్షన్ 6లో పేర్కొన్న విధంగా పరిసర ప్రాంతంలో బడి అందుబాటులో ఉండేలా చూడడం;

(c) బలహీన వర్గాలకు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాలకు చెందిన పిల్లలు ఏవిధమైన వివక్షతకు గురికాకుండా, ప్రాథమిక విద్యను చేపట్టి, పూర్తి చెయ్యటంలో ఏ కారణంగా కూడా ఆటంకాలు లేకుండా చూడటం;

(d) పాఠశాల భవనం, బోధనా సిబ్బంది, బోధనా పరికరాలతో సహా మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించటం;

(e) సెక్షన్ 4లో పేర్కొన్న విధంగా ప్రత్యేక శిక్షణా సౌకర్యాలను కల్పించడం;

(f) ప్రతి ఒక్క బాలుడు లేదా బాలిక బడిలో ప్రవేశం పొంది, హాజరు అవుతూ, ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చేసేలా చూడటం;

(g) షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న నియమాలు, ప్రామాణికాలకు అనుగుణంగా నాణ్యమైన ప్రాథమిక విద్య అందుబాటులో ఉండేలా చూడడం;

(h) ప్రాథమిక విద్యకు పాఠ్య ప్రణాళికను, కోర్సులను సకాలంలో సిఫారసు చేయటం;

(i) టీచర్లకు శిక్షణా సౌకర్యం కల్పించటం.

స్థానిక ప్రభుత్వ బాధ్యతలు

9. ప్రతి స్థానిక ప్రభుత్వం -

(a) బాలలందరికి ఉచిత, నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను అందచేస్తుంది:

అయితే, ఎవరైనా తల్లిదండ్రులు, లేదా సంరక్షకులు తమ బిడ్డను సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించి దాని యాజమాన్యం లేదా నియంత్రణలో లేని బడిలో కాని, ప్రత్యక్షంగా గానీ పరోక్షంగా గానీ పెద్ద మొత్తంలో నిధులు అందించని బడిలో కాని చేర్పించినట్లయితే అటువంటి బడిలో తమ బిడ్డకు ప్రాథమిక విద్య చెప్పించినందుకు పెట్టిన ఖర్చును తిరిగి చెల్లించమని అడిగే హక్కు ఉండదు.

(b) సెక్షన్ 6లో పేర్కొన్న విధంగా పరిసరప్రాంతంలో బడి అందుబాటులో ఉండేలా చూడడం;

(c) బలహీన వర్గాలకు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాలకు చెందిన పిల్లలు ఏవిధమైన వివక్షతకు గురికాకుండా, ప్రాథమిక విద్యను చేపట్టి, పూర్తి చెయ్యటంలో ఏ కారణంగా కూడా, ఆటంకాలు లేకుండా చూడటం;

(d) సిఫారసు చేసిన విధంగా తమ పరిధిలో నివసిస్తున్న పద్నాలుగు ఏళ్ళ లోపలి బాలలందరి రికార్డులను నిర్వహించడం;

(e) ప్రతి ఒక్క బాలుడు లేదా బాలిక బడిలో ప్రవేశం పొంది, హాజరు అవుతూ, ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చేసేలా పర్యవేక్షించటం;

(f) పాఠశాల భవనం, బోధనా సిబ్బంది, బోధనా పరికరాలతో సహా మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించటం;

(g) సెక్షన్ 4లో పేర్కొన్న విధంగా ప్రత్యేక శిక్షణా సౌకర్యాలను కల్పించడం;

(h) షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న నియమాలు, ప్రామాణికాలకు అనుగుణంగా నాణ్యమైన ప్రాథమిక విద్య అందుబాటులో ఉండేలా చూడడం;

(i) ప్రాథమిక విద్యకు పాఠ్య ప్రణాళికను, కోర్సులను సకాలంలో సిఫారసు చేయటం;

(j) టీచర్లకు శిక్షణా సౌకర్యం కల్పించటం;

(k) వలస కుటుంబాల పిల్లలు బడిలో ప్రవేశం పొందేలా చూడటం;

(l) తమ పరిధిలోని బడుల పనితీరును పర్యవేక్షించటం;

(m) విద్యా క్యాలెండరును నిర్ణయించడం.

తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకుల బాధ్యతలు

10. తమ బిడ్డ, లేదా సంరక్షణలో ఉన్న బాలుడు/బాలికను పరిసర ప్రాంతంలోని ప్రాథమిక విద్యలో చేర్పించడం ప్రతి తల్లిదండ్రి లేదా సంరక్షకుని బాధ్యత.

పూర్వ పాఠశాల విద్యను సంబంధిత ప్రభుత్వం అందించాలి

11. మూడు సంవత్సరాలకు మించిన బాలలను ప్రాథమిక విద్యకు సంసిద్ధులను చెయ్యటానికి, ఆరేళ్ళు నిండేవరకు బాలలందరికీ శైశవ దశ సంరక్షణ, విద్య అందించటానికి ఇటువంటి పిల్లలకు ఉచిత పూర్వ పాఠశాల విద్యను అందించటానికి అవసరమైన ఏర్పాట్లను సంబంధిత ప్రభుత్వం చెయ్యాలి.

అధ్యాయం IV

బడులు, టీచర్ల బాధ్యతలు

ఉచిత నిర్బంధ విద్యకు బడుల బాధ్యత, పరిధి

12. (1) ఈ చట్టం సంబంధించినంత వరకు,

(a) సెక్షన్ 2, క్లాజు (n), సబ్ క్లాజు (i)లో పేర్కొన్న బడులు ప్రవేశం ఇచ్చిన బాలలందరికీ ఉచిత, నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను అందించాలి.

(b) సెక్షన్ 2, క్లాజు (n), సబ్ క్లాజ్ (ii) లో పేర్కొన్న బడులు కనీసం 25 శాతానికి తగ్గకుండా ప్రతి సంవత్సరం నిర్వహణకు అయ్యే ఖర్చులో ఎంత శాతం నిధులను వార్షిక ఎయిడ్ లేదా గ్రాంటుగా పొందుతున్నాయో బడిలో చేర్చుకున్న పిల్లల్లో అంత శాతం మందికి ఉచిత, నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను అందించాలి.

(c) సెక్షన్2, క్లాజు (n), సబ్ క్లాజు (iii)లో పేర్కొన్న బడులు పరిసర ప్రాంతాలకు చెందిన బలహీన వర్గాలు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాలకు చెందిన బాలలకు ఒకటవ తరగతిలోని విద్యార్థుల సంఖ్యలో 25 శాతం ఇచ్చి ప్రాథమిక విద్య పూర్తి చేసేంత వరకు ఉచిత, నిర్బంధ విద్యను అందచేయాలి.

సెక్షన్ 2, క్లాజు (n)లో పేర్కొన్న బడులలో పాఠశాల పూర్తి విద్యను అందచేస్తున్నట్లయితే పైన పేర్కొన్న (a) నుంచి (c) క్లాజులలోని అంశాలు పూర్వ పాఠశాలలో ప్రవేశానికీ వర్తిస్తాయి.

(2) సెక్షన్ 2, క్లాజు (n) సబ్ క్లాజు (iv)లో పేర్కొన్న బడులు సబ్ సెక్షన్ (1), క్లాజు (c)లో పేర్కొన్న విధంగా ఉచిత, నిర్బంధ విద్యను అందచేస్తున్నట్లయితే అది చేసిన ఖర్చును తిరిగి పొందవచ్చు ప్రతి బాలుడు/ బాలికపై రాష్ట్రం పెట్టే ఖర్చుకి లేదా వాస్తవంగా విద్యార్థి

నుంచి వసూలు చేసిన మొత్తానికి ఏది తక్కువైతే అది, సిఫారసు చేసిన పద్ధతి ప్రకారం లోబడి చెల్లింపులు చేస్తారు:

అయితే సెక్షన్ 2, క్లాజు (n), సబ్ క్లాజు (i)లో పేర్కొన్న బడిలో ఒక బాలుడు/బాలికపై అయిన ఖర్చుకు మించి ఇటువంటి చెల్లింపులు ఉండకూడదు.

అయితే, ఏ బడి అయినా భూమి, భవనం, పరికరాలు, ఇతర సదుపాయాలను పూర్తి ఉచితంగా కానీ లేదా రాయితీ ధరపై కానీ పొంది ఉండి నిర్ధారిత సంఖ్యలో పిల్లలకు ఉచిత విద్యను అందించాల్సిన బాధ్యత కలిగి ఉంటే ఆ బాధ్యత వర్తించేవరకు చేసిన ఖర్చులకు తిరిగి చెల్లింపులు పొందే అర్హత ఉండదు.

(3) సందర్భాన్ని బట్టి సంబంధిత ప్రభుత్వానికి లేదా స్థానిక ప్రభుత్వానికి అవసరమయ్యే సమాచారాన్ని ప్రతి బడి అందించాలి.

బడిలో ప్రవేశానికి ఎంపిక విధానం, క్యాపిటేషన్ రుసుం ఉండకూడదు

13. (1) బాలుడు/ బాలికను బడిలోకి చేర్చుకోవటానికి బడిగానీ లేదా ఎవరైనా వ్యక్తిగానీ క్యాపిటేషన్ రుసుం వసూలు చెయ్యకూడదు, బాలుడు/ బాలికను లేదా వారి తల్లిదండ్రులను లేదా వారి సంరక్షకులను ఎటువంటి ఎంపిక విధానానికి గురి చెయ్యకూడదు.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న అంశాలకు విరుద్ధంగా ఏ బడి అయినా, లేదా వ్యక్తి అయినా-

(a) క్యాపిటేషన్ రుసుం వసూలు చేస్తే దానికి పదిరెట్ల వరకు జరిమానాతో శిక్షింపబడవచ్చు,

(b) బాలుడు/ బాలికను ఎంపిక విధానానికి గురిచేస్తే, మొదటిసారి తప్పుకు 25,000 రూపాయలు, ఆ తరువాత ప్రతి సారి తప్పుకు 50,000 రూపాయల జరిమానా విధించవచ్చు.

6 ఆఫ్ 2006 - బడిలో ప్రవేశానికి వయస్సు ధృవీకరణ

14. (1) జనన, మరణ, వివాహాల నమోదు చట్టం, 1886లోని అంశాలకు అనుగుణంగా జారీ చేసిన జనన ధృవీకరణ పత్రం లేదా సిఫారసు చేసిన ఇతర పత్రం ఆధారంగా ప్రాథమిక విద్యలో ప్రవేశానికి బాలుడు/ బాలిక వయస్సును నిర్ధారిస్తారు.

(2) వయస్సు నిర్ధారణ చెయ్యలేదన్న కారణంతో ఏ బాలుడు/ బాలికకు బడిలో ప్రవేశాన్ని తిరస్కరించకూడదు.

బడిలో ప్రవేశాన్ని తిరస్కరించకూడదు

15. విద్యా సంవత్సరం మొదలు అయినప్పుడు లేదా సిఫారసు చేసిన గడువు పెంచిన కాలం లోపు బాలలను బడిలో చేర్చుకోవాలి:

అయితే, పెంచిన గడువు తరువాత బాలుడు/బాలిక ప్రవేశం కోరితే దానిని తిరస్కరించకూడదు.

అయితే, గడువు తరువాత ప్రవేశం పొందిన బాలలు సంబంధిత ప్రభుత్వం సిఫారసు చేసిన విధంగా తమ చదువును పూర్తి చెయ్యాలి.

అదే తరగతిలో మళ్ళీ కొనసాగించడం, బడినుంచి తీసివెయ్యడం నిషేధం

16. బడిలో ప్రవేశం పొందిన బాలలను ప్రాథమిక విద్య పూర్తి అయ్యే వరకు ఏ తరగతిలోనైనా మళ్ళీ కొనసాగించ కూడదు, బడినుంచి తీసివెయ్యకూడదు.

బాలలను శారీరకంగా శిక్షించటం, మానసికంగా వేధించటం నిషేధం

17. (1) ఏ బాలుడు/ బాలికను కూడా శారీరక శిక్షకూ, మానసిక వేధింపులకు గురి చెయ్యకూడదు.

(2) పై సబ్ సెక్షన్ (1)లోని అంశాలకు విరుద్ధంగా ప్రవర్తించిన వారు ఆ వ్యక్తికి వర్తించే ఉద్యోగ నియమాల ఆధారంగా క్రమశిక్షణ చర్యకు గురౌతారు.

గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రం లేకుండా బడిని ప్రారంభించకూడదు

18. (1) ఈ చట్టం అమలులోకి వచ్చిన తరువాత సంబంధిత ప్రభుత్వం, లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించి దాని యాజమాన్యంలో లేదా నియంత్రణలో నడిచే బడి తప్పించి సిఫారసు చేసిన విధంగా, పద్ధతిలో దరఖాస్తు చేసుకుని సంబంధిత అధీకృత సంస్థనుంచి గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రం పొందకుండా ఏ ఇతర బడిని స్థాపించకూడదు, పనిచెయ్యకూడదు.

(2) సిఫారసు చేసిన విధంగా తగిన విధంలో, నిర్ణీత గడువులో తగిన పద్ధతులలో షరతులు విధిస్తూ గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం అధీకృతమైన సంస్థ జారీ చేస్తుంది.

అయితే, సెక్షన్ 19లో నిర్దేశించిన నియమాలు, ప్రామాణికాలను పూర్తి చేసే వరకు బడికి ఇటువంటి గుర్తింపు జారీ చెయ్యకూడదు.

(3) గుర్తింపు ఇస్తూ విధించిన షరతులను ఉల్లంఘిస్తే సంబంధిత అధీకృత సంస్థ లిఖిత పూర్వక ఆదేశాల ద్వారా గుర్తింపును ఉపసంహరించుకోవచ్చు:

అయితే, గుర్తింపు రద్దు చేస్తున్న బడిలో చదువుతున్న బాలలను ఏ పరిసర ప్రాంత బడిలో చేర్చుకోవాలో ఆ ఆదేశాలలో పేర్కొనాలి:

అయితే, గుర్తింపు రద్దు చెయ్యబోయే బడి వాదనను సిఫారసు చేసిన విధంగా, సిఫారసు చేసిన పద్ధతిలో వినకుండా గుర్తింపును రద్దు చెయ్యకూడదు.

(4) సబ్ సెక్షన్ (3) కింద గుర్తింపు రద్దు అయిన తేదీ నుండి ఆ బడి పనిచెయ్యకూడదు.

(5) గుర్తింపు ధృవీకరణ పొందకుండా ఏ వ్యక్తి అయినా బడి స్థాపించినా, నడిపినా లేదా గుర్తింపు రద్దు అయిన తరువాత కూడా బడిని నడిపినా లక్ష రూపాయల వరకు జరిమానా విధించవచ్చు, ఒకవేళ ఉల్లంఘన ఇంకా కొనసాగుతున్నట్లయితే అలాంటి కాలానికి ప్రతి రోజుకి పది వేల రూపాయల వరకు జరిమానా విధించవచ్చు.

బడులకు నియమాలు, ప్రామాణికాలు

19. (1) షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న నియమాలు, ప్రామాణికాలు పూర్తి చెయ్యకుండా సెక్షన్ 18 కింద ఏ బడిని ఏర్పాటు చెయ్యకూడదు, గుర్తింపును ఇవ్వకూడదు.

(2) ఈ చట్టం ఏర్పడక ముందే స్థాపింపబడి, నిర్వహింపబడుతున్న బడి షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న నియమాలు, ప్రామాణికాలను పూర్తి చెయ్యకపోతే చట్టం అమలులోకి వచ్చిన తేది నుంచి మూడు సంవత్సరాలలోపు ఈ నియమాలు, ప్రామాణికాలను పూర్తి చెయ్యడానికి తన సొంత ఖర్చులతో చర్యలు చేపట్టాలి.

(3) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద పేర్కొన్న గడువు లోపల నియమాలు, ప్రామాణికాలను బడి పూర్తి చెయ్యటంలో విఫలమయితే సెక్షన్ 18, సబ్ సెక్షన్ (3) కింద పేర్కొన్న పద్ధతిలో, సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న సంబంధిత అధీకృత సంస్థ ఆ బడికి జారీ చేసిన గుర్తింపును రద్దు చెయ్యాలి.

(4) సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం గుర్తింపు రద్దు చేసిన తేదీ నుంచి ఆ బడి పని చెయ్యకూడదు.

(5) గుర్తింపు రద్దు అయిన తరువాత కూడా ఏ వ్యక్తి అయినా బడిని నడిపితే లక్ష రూపాయల వరకు జరిమానా విధించవచ్చు, ఒకవేళ ఉల్లంఘన ఇంకా కొనసాగుతున్నట్లయితే అలాంటి కాలానికి ప్రతి రోజుకి పది వేల రూపాయల వరకు జరిమానా విధించవచ్చు.

షెడ్యూల్ సవరణకు అధికారం

20. కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా నియమాలు, ప్రామాణికాలలోంచి ఏదైనా తొలగించడం లేదా కొత్తగా చేర్చటం ద్వారా షెడ్యూల్‌ని సవరించవచ్చు.

బడి యాజమాన్య సంఘం

21. (1) సెక్షన్ 2, క్లాజు (n) సబ్ క్లాజు (iv)లో పేర్కొన్న బడులను మినహాయించి మిగిలిన బడులన్నీ స్థానిక ప్రభుత్వానికి ఎన్నికయిన ప్రజా ప్రతినిధులతో, ఆ బడిలో చదువుతున్న బాలల తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకులు, ఉపాధ్యాయులతో బడి యాజమాన్య సంఘాన్ని ఏర్పాటు చెయ్యాలి:

అయితే, ఇటువంటి సంఘంలో నాల్గింట కనీసం మూడు వంతుల సభ్యులు తల్లిదండ్రులు, లేదా సంరక్షకులు అయి ఉండాలి:

అయితే, బలహీన వర్గాలు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాల పిల్లల తల్లిదండ్రులు, లేదా సంరక్షకులకు దామాషా పద్ధతిలో ప్రాతినిధ్యం కల్పించాలి.

అయితే, ఈ సంఘ సభ్యులలో 50 శాతం మహిళలు ఉండాలి.

(2) బడి యాజమాన్య సంఘం ఈ కింది విధులను నిర్వర్తిస్తుంది:

(a) బడి పని తీరును పర్యవేక్షించడం

(b) బడి అభివృద్ధి ప్రణాళికను తయారు చేసి, సిఫారసు చేయటం

(c) సంబంధిత ప్రభుత్వం, లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం లేదా ఏ ఇతర వనరులనుంచి అయినా అందిన నిధుల వినియోగాన్ని పర్యవేక్షించడం

(d) సిఫారసు చేసిన ఇతర విధులను నిర్వర్తించటం.

బడి అభివృద్ధి ప్రణాళిక

22. సెక్షన్ 21, సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం ఏర్పడిన ప్రతి బడి యాజమాన్య సంఘం సిఫారసు చేసిన విధంగా బడి అభివృద్ధి ప్రణాళికను తయారు చెయ్యాలి.

(2) సందర్భాన్ని బట్టి సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం రూపొందించే ప్రణాళికలకు, అందించే గ్రాంట్లకు సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం తయారు చేసిన బడి అభివృద్ధి ప్రణాళిక ఆధారం అవుతుంది.

టీచరుగా నియామకానికి అర్హతలు, ఉద్యోగ షరతులు, నిబంధనలు

23. (1) కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా అధీకృతం చేసిన అకడెమిక్ సంస్థ నిర్ధారించిన కనీస అర్హతలు ఉన్న ఏ వ్యక్తి అయినా టీచరుగా నియమింపబడటానికి అర్హులు.

(2) టీచర్ల శిక్షణలో కోర్సులు లేదా శిక్షణలు అందించే సంస్థలు తగినన్ని లేని రాష్ట్రాలు గానీ, సబ్ సెక్షన్ (1)లో నిర్ధారించిన కనీస అర్హతలు ఉన్న టీచర్లు తగినంత సంఖ్యలో అందుబాటులో లేనప్పుడు కానీ అవసరమనుకుంటే కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా టీచరుగా నియమింపబడటానికి కనీస అర్హతలకు మినహాయింపులను ఇవ్వవచ్చు, ఆ ప్రకటనలో పేర్కొన్న కాలానికి లోబడి అయిదేళ్ళకు మించి ఈ మినహాయింపులు ఉండవు.

అయితే, ఈ చట్టం అమలులోకి వచ్చే తేదీ నాటికి సబ్ సెక్షన్ (1)లో నిర్ధారించిన కనీస అర్హతలు లేని టీచరు అయిదు సంవత్సరాల లోపు కనీస అర్హతలను పొందాలి.

(3) టీచర్లకు చెల్లించాల్సిన జీత, భత్యాలు వారి ఉద్యోగ షరతులు, నిబంధనలు సిఫారసు చేసిన విధంగా ఉంటాయి.

టీచర్ల విధులు, సమస్యల పరిష్కారం

24. (1) సెక్షన్ 23 సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం నియమితులైన టీచర్లు ఈ కింద పేర్కొన్న విధులను నిర్వర్తించాలి:

(a) బడికి హాజరు కావటంలో సమయాన్ని, క్రమబద్ధతనీ పాటించాలి

(b) సెక్షన్ 29 సబ్ సెక్షన్ (2)లోని అంశాల ప్రకారం పాఠ్యాంశాలను చేపట్టి, పూర్తి చెయ్యాలి

(c) నిర్ధారిత సమయంలోపు పాఠ్యాంశాలన్నింటినీ పూర్తి చెయ్యాలి

(d) ప్రతి బాలుడు/బాలిక నేర్చుకునే సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేసి, అవసరమైతే దానికి అనుగుణంగా అదనపు బోధనను అందించాలి

(e) తల్లి దండ్రులు, సంరక్షకులతో క్రమం తప్పకుండా సమావేశాలు నిర్వహించి బాలల హాజరీలో క్రమ బద్ధత, వారి నేర్చుకునే సామర్థ్యం, నేర్చుకోవడంలో వారి ప్రగతి, వారికి సంబంధించిన ఇతర సమాచారాన్ని పంచుకోవాలి

(f) సూచించిన ఇతర విధులను నిర్వర్తించటం.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న విధులను నిర్వర్తించటంలో టీచరు విఫలమయితే వారికి వర్తించే ఉద్యోగ నిబంధనల ప్రకారం క్రమశిక్షణ చర్యకు గురౌతారు:

అయితే, ఇటువంటి క్రమశిక్షణ చర్య తీసుకునే ముందు ఆ టీచరు తన వాదన వినిపించటానికి న్యాయమైన అవకాశాన్ని ఇవ్వాలి.

(3) టీచర్లకు ఉండే ఏ సమస్యలనైనా సూచించిన పద్ధతిలో పరిష్కరిస్తారు.

విద్యార్థి-టీచర్ల నిష్పత్తి

25. (1) చట్టం అమలులోకి వచ్చిన ఆరు నెలలలోపు షెడ్యూల్‌లో నిర్ధారించిన విద్యార్థులు-టీచర్ల నిష్పత్తి ప్రతి బడిలోనూ ఉండేలా సంబంధిత ప్రభుత్వం, లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం చూడాలి.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న విద్యార్థి - టీచర్ల నిష్పత్తి ఉండేలా చూడటానికి ఒక బడిలో పోస్టింగ్ ఇచ్చిన టీచరును సెక్షన్ 27లో పేర్కొన్న అంశాలకు మినహాయించి ఇతర బడిలో కానీ, కార్యాలయంలోకాని పని చేయించకూడదు, విద్యేతర పనుల మీద పంపించగూడదు.

టీచర్ల ఖాళీలను భర్తీ చేయటం

26. సంబంధిత ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించి, దాని యాజమాన్యం లేదా నియంత్రణలలో ఉన్న బడులలో, లేదా ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా గణనీయమైన నిధులను సమకూర్చే బడులలో ఆమోదం పొందిన మొత్తం టీచర్ల సంఖ్యలో ఖాళీల సంఖ్య పది శాతానికి మించకుండా చూడాలి.

విద్యేతర పనులకు టీచర్లను పంపటంపై నిషేధం

27. పది సంవత్సరాలకి ఒకసారి జరిగే జనాభా గణన, వైపరీత్యాలలో సహాయ విధులు, లేదా పార్లమెంటు, రాష్ట్ర శాసన సభ, స్థానిక ప్రభుత్వాలకు జరిగే ఎన్నికలకు సంబంధించిన విధులను మినహాయించి టీచర్లను ఏ ఇతర విద్యేతర పనులకు పంపకూడదు.

టీచర్ల ప్రైవేట్ ట్యూషన్లపై నిషేధం

28. ఏ టీచరు కూడా ప్రైవేటు ట్యూషన్లను, ప్రైవేటు బోధనా పనులను చేపట్టగూడదు.

అధ్యాయం V

పాఠ్య ప్రణాళిక, ప్రాథమిక విద్యను పూర్తి చెయ్యటం

పాఠ్య ప్రణాళిక, మూల్యాంకన విధానం

29. (1) సంబంధిత ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా అధీకృతం చేసిన అకడెమిక్ సంస్థ ప్రాథమిక విద్యకు పాఠ్య ప్రణాళిక, మూల్యాంకన విధానాన్ని నిర్ధారిస్తుంది.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం పాఠ్య ప్రణాళికను, మూల్యాంకన విధానాన్ని నిర్ధారించేటప్పుడు, అధీకృత అకడెమిక్ సంస్థ ఈ కింది అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది:

(a) రాజ్యాంగంలో పొందు పరిచిన విలువలకు అనుగుణంగా ఉండాలి

(b) బాలల సర్వతోముఖాభివృద్ధి జరగాలి.

(c) బాలల జ్ఞానం, సామర్థ్యాలు, నైపుణ్యాలను పెంపొందించాలి.

(d) బాలల పూర్తి సామర్థ్యం మేరకు శారీరక, మానసిక శక్తులు అభివృద్ధి చెందాలి.

(e) పిల్లలను కేంద్రంగా చేసుకుని వారికి అనువైన విధానాల్లో కార్యక్రమాలు, పరిశోధన, కనుగొనటం ద్వారా నేర్చుకోవాలి.

(f) ఆచరణకు సాధ్యమైనంత వరకు బోధనా మాధ్యమం బాలల మాతృ భాషగా ఉంటుంది.

(g) భయం, ఆందోళన వంటి వాటి నుంచి బాలలను విముక్తం చేసి వారు తమ భావాలను స్వేచ్ఛగా వ్యక్తీకరించటంలో సహాయపడాలి.

(h) జ్ఞానాన్ని బాలలు అర్థం చేసుకున్న విధానం, దానిని అన్వయించే సామర్థ్యాలపై నిరంతర, సమగ్ర మూల్యాంకన.

పరీక్ష, ప్రాథమిక విద్య పూర్తి అయినట్లు ధృవీకరణ పత్రం

30. (1) ప్రాథమిక విద్య పూర్తి అయ్యే వరకు బాలలు ఎటువంటి బోర్డు పరీక్షకు హాజరు కావలసిన అవసరం లేదు.

(2) బాలుడు లేదా బాలిక ప్రాథమిక విద్య పూర్తి చేసిన తరువాత సూచించిన ప్రకారం వారికి తగిన విధానం, పద్ధతిలో ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేస్తారు.

అధ్యాయం VI

బాలల హక్కుల సంరక్షణ

విద్యకు బాలల హక్కు పర్యవేక్షణ

31. (1) బాలల హక్కుల సంరక్షణ కమీషన్ల చట్టం, 2005లోని సెక్షన్ 3 కింద ఏర్పడిన బాలల హక్కుల సంరక్షణ జాతీయ కమీషన్ లేదా సందర్భాన్ని బట్టి సెక్షన్ 17 కింద ఏర్పడిన బాలల హక్కుల సంరక్షణ రాష్ట్ర కమీషన్ ఆ చట్టంలో కేటాయించిన విధులకు అదనంగా ఈ దిగువ పేర్కొన్న విధులు కూడా నిర్వర్తిస్తాయి:

(a) ఈ చట్టం కింద లేదా దానికి అనుగుణంగా ఇచ్చిన హక్కులను పరిశీలించి, వాటిని కాపాడే ఏర్పాట్లను సమీక్షించి, ఇవి సమర్థంగా అమలు అయ్యేందుకు చర్యలను సిఫారసు చెయ్యటం

(b) ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలలకున్న హక్కుపై వచ్చిన ఫిర్యాదులపై విచారణ జరపటం

(c) పైన పేర్కొన్న బాలల హక్కుల సంరక్షణ కమీషన్ల చట్టంలోని సెక్షన్లు 15, 24లకు అనుగుణంగా అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవటం.

(2) పైన పేర్కొన్న సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజు (c) కింద ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలలకున్న హక్కుకు సంబంధించి ఏ అంశంలోనైనా విచారణ జరుపుతున్నప్పుడు ఆయా కమీషన్లకు బాలల హక్కుల సంరక్షణ కమీషన్ల చట్టంలోని సెక్షన్లు 14, 24ల ప్రకారం వారికి ఇచ్చిన అధికారాలు ఇక్కడ కూడా వర్తిస్తాయి.

(3) ఏదైనా రాష్ట్రంలో బాలల హక్కుల సంరక్షణకు రాష్ట్ర కమీషన్‌ను ఏర్పాటు చేసి ఉండకపోతే పైన పేర్కొన్న సబ్ సెక్షన్ (1)లోని (a) నుంచి (c) క్లాజులలో పేర్కొన్న విధులను నిర్వర్తించటానికి సూచించిన నిబంధనలు, షరతులకు లోబడి సూచించిన విధంగా పనిచెయ్యటానికి ఒక అథారిటీని సంబంధిత ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయవచ్చు.

ఫిర్యాదుల పరిష్కారం

32. (1) సెక్షన్ 31లో పేర్కొన్న దానితో సంబంధం లేకుండా ఈ చట్టం కింద బాలలకున్న హక్కుకి సంబంధించి ఏ వ్యక్తికైనా ఏదైనా ఫిర్యాదు ఉంటే సంబంధిత స్థానిక ప్రభుత్వానికి లిఖిత పూర్వకంగా తెలియజెయ్యవచ్చు.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1) కింద ఫిర్యాదు అందుకున్న తరువాత సంబంధిత పార్టీల వాదనలు వినటానికి న్యాయమైన అవకాశాలు కల్పించిన తరువాత సాధ్యమైనంత త్వరగా నిర్ణయం తీసుకోవాలి.

(3) ఈ విషయంలో స్థానిక ప్రభుత్వ నిర్ణయంతో బాధకు గురైన ఏ వ్యక్తి అయినా సందర్భాన్ని బట్టి బాలల హక్కుల సంరక్షణ రాష్ట్ర కమీషన్‌కి గాని, లేదా సెక్షన్ 31, సబ్ సెక్షన్ (3) కింద పేర్కొన్న అథారిటీకిగాని అప్పీలు చేసుకోవచ్చు.

(4) సబ్ సెక్షన్ (3) కింద చేసిన ఇటువంటి అప్పీలుపై సందర్భాన్ని బట్టి బాలల హక్కుల సంరక్షణ రాష్ట్ర కమీషన్‌గానీ, సెక్షన్ 31, సబ్ సెక్షన్ (3) కింద పేర్కొన్న అథారిటీ గాని సెక్షన్ 31, సబ్ సెక్షన్ (1), క్లాజు (a) ప్రకారం నిర్ణయం చెప్పాలి.

జాతీయ సలహా సంఘం ఏర్పాటు

33. (1) ప్రకటన ద్వారా పదిహేను మందికి మించకుండా అవసరమనిపించినంత మందితో జాతీయ సలహా సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసి, ప్రాథమిక విద్య, బాలల అభివృద్ధిలో జ్ఞానం, వాస్తవిక అనుభవం ఉన్న వ్యక్తులనుంచి సభ్యులను కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించాలి.

(2) జాతీయ సలహా సంఘం తన విధులలో భాగంగా ఈ చట్టంలోని అంశాలను సమర్ధంగా అమలు చేసే విధానాలపై కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సలహాలు ఇస్తుంది.

(3) జాతీయ సలహా సంఘం సభ్యుల నియామకపు షరతులు, నిబంధనలు, వారికి వర్తించే భత్యాలు సూచించిన దానికి అనుగుణంగా ఉండవచ్చు.

రాష్ట్ర సలహా సంఘం ఏర్పాటు

34. (1) ప్రకటన ద్వారా పదిహేను మందికి మించకుండా అవసరమనిపించినంత మందితో రాష్ట్ర సలహా సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసి, ప్రాథమిక విద్య, బాలల అభివృద్ధిలో జ్ఞానం, వాస్తవిక అనుభవం ఉన్న వ్యక్తులనుంచి సభ్యులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నియమించాలి.

(2) రాష్ట్ర సలహా సంఘం తన విధులలో భాగంగా ఈ చట్టంలోని అంశాలను సమర్థవంతంగా అమలు చేసే విధానాలపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సలహాలు ఇస్తుంది.

(3) రాష్ట్ర సలహా సంఘం సభ్యుల నియామకపు షరతులు, నిబంధనలు, వారికి వర్తించే భత్యాలు సూచించిన దానికి అనుగుణంగా ఉండవచ్చు.

అధ్యాయం VII

వివిధ అంశాలు

ఆదేశాలు జారీ చేసే అధికారాలు

35. (1) ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటం కోసం తగినట్లుగా సందర్భాన్ని బట్టి సంబంధిత ప్రభుత్వానికి లేదా స్థానిక ప్రభుత్వానికి మార్గదర్శక సూత్రాలను కానీ, ఆదేశాలను కానీ కేంద్ర ప్రభుత్వం జారీ చెయ్యవచ్చు.

(2) ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటం కోసం తగినట్లుగా సందర్భాన్ని బట్టి స్థానిక ప్రభుత్వానికి లేదా బడి యాజమాన్య సంఘానికి మార్గదర్శక సూత్రాలను కానీ, ఆదేశాలను కానీ సంబంధిత ప్రభుత్వం జారీ చెయ్యవచ్చు.

(3) ఈ చట్టంలోని అంశాలను అమలు చెయ్యటం కోసం తగినట్లుగా బడి యాజమాన్య సంఘానికి మార్గదర్శక సూత్రాలను కానీ, ఆదేశాలను కానీ స్థానిక ప్రభుత్వం జారీ చెయ్యవచ్చు.

ప్రాసిక్యూషన్‌కి ముందస్తు అనుమతి

36. సెక్షన్ 13 సబ్ సెక్షన్ (2) కింద, సెక్షన్ 18, సబ్ సెక్షన్ (5) కింద, సెక్షన్ 19, సబ్ సెక్షన్ (5) కింద శిక్షార్హమైన నేరాలకు సంబంధిత ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా అధీకృతం చేసిన అధికారి ఆమోదం పొందిన తరువాతే ప్రాసిక్యూషన్ చేపట్టాలి.

సదుద్దేశంతో చేపట్టిన చర్యలకు రక్షణ

37. ఈ చట్టం లేదా తదనుగుణంగా చేసిన నియమాలు, ఆదేశాల అమలులో సదుద్దేశంతో చేపట్టిన చర్యలకు కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, బాలల హక్కుల సంరక్షణకు జాతీయ కమీషన్,

బాలల హక్కుల సంరక్షణకు రాష్ట్ర కమీషన్, స్థానిక ప్రభుత్వం, బడి యాజమాన్య సంఘం, లేదా ఏ వ్యక్తిపైనా కూడా దావా లేదా చట్టపర ప్రొసీడింగ్ చేపట్టడానికి లేదు.

నియమాలు రూపొందించటానికి సంబంధిత ప్రభుత్వ అధికారాలు

38. (1) ఈ చట్టంలోని, అంశాలను అమలు చెయ్యటానికి సంబంధిత ప్రభుత్వం ప్రకటన ద్వారా నియమాలు రూపొందించవచ్చు.

(2) ఇంతకు ముందు పేర్కొన్న అధికారాలకు భంగం కలగకుండా ఈ కింది వాటికి నియమాలు రూపొందించాలి:

(a) సెక్షన్ 4లోని మొదటి అంశం ప్రకారం ప్రత్యేక శిక్షణ ఇచ్చే విధానం, దానికి నిర్ధారించిన గడువు ;

(b) సెక్షన్ 6 కింద పరిసర ప్రాంత బడిని ఏర్పాటు చెయ్యటానికి నిర్దేశించిన పరిధులు, లేదా ప్రాంతం;

(c) సెక్షన్ 9 కింద క్లాజు (ఈ) ప్రకారం పద్నాలుగు సంవత్సరాల వరకు బాలలకు సంబంధించి రికార్డులు నిర్వహించవలసిన విధానం;

(d) సెక్షన్ 12, సబ్ సెక్షన్ (2) కింద ఖర్చులో తిరిగి చెల్లించే మొత్తం, ఆ విధానం;

(e) సెక్షన్ 14, సబ్ సెక్షన్ (1) కింద బాలుడు/బాలిక వయస్సును నిర్ధారించటానికి ఇతర పత్రం;

(f) బడిలో ప్రవేశం ఇవ్వటానికి సెక్షన్ 15 కింద పెంచిన గడువు పరిధి, ఆ రకంగా ప్రవేశం పొందినప్పుడు చదువును పూర్తిచేసే విధానం;

(g) సెక్షన్ 18 సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రం కోసం దరఖాస్తు చేసుకునే విధానం, పద్ధతి, అట్టి దరఖాస్తును తీసుకునే అథారిటీ;

(h) సెక్షన్ 18, సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేసే విధానం, పద్ధతి, షరతులు, కాలపరిమితి;

(i) సెక్షన్ 18, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం తమ వాదనను వినిపించటానికి అవకాశమిచ్చే విధానం;

(j) సెక్షన్ 21, సబ్ సెక్షన్ (2), క్లాజు (d) ప్రకారం బడి యాజమాన్య సంఘం నిర్వర్తించాల్సిన ఇతర విధులు;

(k) సెక్షన్ 22, సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం బడి అభివృద్ధి ప్రణాళిక తయారు చేసే విధానం;

(l) సెక్షన్ 23, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం టీచర్ల ఉద్యోగ నిబంధనలు, షరతులు, వారికి చెల్లించాల్సిన జీత, భత్యాలు;

(m) సెక్షన్ 24, సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజు (f) ప్రకారం టీచర్లు నిర్వర్తించాల్సిన విధులు;

(n) సెక్షన్ 24, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం టీచర్ల ఫిర్యాదులను పరిష్కరించాల్సిన విధానం;

(o) సెక్షన్ 30, సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం ప్రాథమిక విద్యను పూర్తిచేసిన పిమ్మట ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేసే విధానమూ, పద్ధతి;

(p) సెక్షన్ 31, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం ఏర్పాటు చెయ్యవలసిన అథారిటీ అది ఏర్పడే విధానం, దాని షరతులు, నిబంధనలు;

(q) సెక్షన్ 33, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం జాతీయ సలహా సంఘు సభ్యుల నియామకం, వారికి షరతులు, నిబంధనలు, వారికి చెల్లించాల్సిన భత్యాలు;

(r) సెక్షన్ 34, సబ్ సెక్షన్ (3) ప్రకారం రాష్ట్ర సలహా సంఘు సభ్యుల నియామకం, వారికి షరతులు, నిబంధనలు వారికి చెల్లించాల్సిన భత్యాలు.

(3) ఈ చట్టం కింద కేంద్ర ప్రభుత్వం చేసిన ప్రతి నియమాన్ని, సెక్షన్ 20, 23ల ప్రకారం జారీ చేసిన ప్రకటనలను అవి రూపొందించిన వెంటనే పార్లమెంటు ఉభయసభలు సమావేశంలో ఉన్నప్పుడు ప్రవేశపెట్టి 30 రోజులపాటు ఉంచాలి. ఇందుకు అవసరమైతే ఒక సమావేశంలో గానీ లేదా దాని తరువాత వెంటనే జరిగే రెండు అంతకుమించి సమావేశాలలో గానీ ఉంచాలి. నియమాలు, ప్రకటనలలో మార్పులు చేసి ఆమోదించటానికి గానీ, లేదా అవి చెయ్యకూడదనిగానీ ఉభయ సభలు అంగీకరించిన తరువాత మాత్రమే అవి సందర్భాన్ని బట్టి మార్పులతో అమలులోకి వస్తాయి, లేదా అమలులోకి రావు. అయితే ఈ చట్టం కింద అంతకు ముందే చేసిన నియమాలు, ప్రకటనలకు ఇప్పటి నియమాలు, ప్రకటనలలో మార్పులు లేదా అసలు అమలుపరచకపోవటం అన్నవి అవరోధంగా ఉండవు.

(4) ఈ చట్టం ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేసే ప్రతి నియమాన్ని, ప్రకటననీ దానిని రూపొందించిన వెంటనే రాష్ట్ర సభల ముందు ఉంచాలి.

షెడ్యూలు

(చూడండి సెక్షన్లు 19, 25)

బడికి నియమాలు, ప్రామాణికాలు

క్ర.సం.	అంశం	నియమాలు, ప్రామాణికాలు	
1.	టీచర్ల సంఖ్య		
	(అ) ఒకటి నుంచి అయిదవ తరగతి వరకు	**చేర్చుకున్న పిల్లల సంఖ్య**	**టీచర్ల సంఖ్య**
		అరవై వరకు	– ఇద్దరు
		అరవై ఒకటి నుంచి తొంభై వరకు	– ముగ్గురు
		తొంభై ఒకటి నుంచి నూట ఇరవైవరకు	– నలుగురు
		నూట ఇరవై ఒకటి నుంచి రెండు వందల వరకు	– అయిదుగురు
		నూట యాభైకి మించి	– అయిదుగురు + ఒక హెడ్ మాస్టర్
		రెండు వందలకు మించి	– (ప్రధానోపాధ్యాయులు కాకుండా) విద్యార్థి-టీచర్ల నిష్పత్తి నలభైని మించకూడదు
	(ఆ) ఆరు నుంచి	(1) ప్రతి తరగతికి ఒక టీచరు ఉండి, కింది అంశాలకు (i) విజ్ఞాన శాస్త్రం, లెక్కలు (ii) సామాజిక శాస్త్రం (iii) భాషలు.	కనీసం ఒక టీచరు ఉండాలి– ఎనిమిదవ తరగతి వరకు

క్ర.సం.	అంశం	నియమాలు, ప్రామాణికాలు
		(2) ప్రతి ముప్పై అయిదు మంది విద్యార్థులకు కనీసం ఒక టీచరు. (3) చేర్చుకున్న పిల్లల సంఖ్య వందకు మించి ఉన్నట్లయితే- (i) పూర్తి కాల ప్రధానోపాధ్యాయులు (ii) కింది అంశాలకు పార్ట్‌టైమ్ బోధకులు- (A) చిత్రకళ (B) ఆరోగ్యం, వ్యాయామ విద్య (C) వృత్తి విద్య.
2.	భవనం	అన్ని కాలాలకు అనువైన భవనంలో - (i) ప్రతి టీచరుకు కనీసం ఒక తరగతి గది, కార్యాలయం, గోదాము, ప్రధానోపాధ్యాయుల గది (ii) వికలాంగుల ప్రవేశానికి అనువుగా ఉండాలి (iii) ఆడపిల్లలు, మగ పిల్లలకు వేరుగా మరుగుదొడ్లు (iv) పిల్లలందరికీ సరిపోయేటంత రక్షిత మంచినీటి సౌకర్యం (v) బడిలో మధ్యాహ్నపు భోజనం వండటానికి వంట గది (vi) ఆటస్థలం (vii) సరిహద్దుగోడ, లేదా కంచెతో బడి భవనానికి భద్రత ఏర్పాట్లు.
3.	విద్యా సంవత్సరంలో కనీస పనిదినాలు/ బోధనా గంటల సంఖ్య	(i) ఒకటి నుంచి అయిదవ తరగతి వరకు రెండు వందల పనిదినాలు (ii) ఆరు నుంచి ఎనిమిదవ తరగతి వరకు రెండువందల ఇరవై పనిదినాలు (iii) ఒకటి నుంచి అయిదవ తరగతి వరకు ఒక విద్యా సంవత్సరంలో ఎనిమిది వందల బోధనా గంటలు

క్ర.సం.	అంశం	నియమాలు, ప్రామాణికాలు
		(iv) ఆరు నుంచి ఎనిమిదవ తరగతి వరకు ఒక విద్యా సంవత్సరంలో వెయ్యి బోధనా గంటలు.
4	**టీచర్లకు వారానికి కనీస పనిగంటలు**	బోధనకి కనీసం నలభై అయిదు, తయారికి అదనపు గంటలు.
5	**బోధనా పరికరాలు**	ప్రతి తరగతికి అవసరం మేరకు అందచెయ్యాలి
6	**గ్రంథాలయం**	దినపత్రిక, పత్రికలు, అన్ని పాఠ్య విషయాలపై పుస్తకాలు, కథల పుస్తకాలు అందించే గ్రంథాలయం ప్రతి బడిలో ఉండాలి.
7	**ఆటలు, క్రీడలకు సంబంధించిన సామగ్రి**	ప్రతి తరగతికి అవసరం మేరకు అందచెయ్యాలి

ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు నిబంధనలు – ఆంధ్రప్రదేశ్, 2010

సర్వ శిక్షా అభియాన్

అందరూ చదవాలి - అందరూ ఎదగాలి

ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు
బాలల హక్కు నిబంధనలు – ఆంధ్రప్రదేశ్, 2010

1. క్లుప్తంగా పేరు

ఈ నిబంధనలను ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు నిబంధనలు - ఆంధ్రప్రదేశ్, 2010 అని పిలుస్తారు.

2. అమలు

ఈ నిబంధనలు 01-04-2010 నుండి అమలులోకి వచ్చాయి.

3. నిర్వచనాలు

ఈ నిబంధనలలో వాడిన పదాలు వాటి నిర్వచనాలు

1. 'చట్టం' అంటే ఉచిత, నిర్బంధ విద్యకు బాలల హక్కు చట్టం - 2009.
2. అంగన్‌వాడీ అంటే సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి పథకం కింద భారత ప్రభుత్వం వారి స్త్రీ శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ ఏర్పాటు చేసిన అంగన్‌వాడీ కేంద్రం.
3. బాలలు అంటే 6-14 సంవత్సరాల మధ్య వయస్సుగల బాలబాలికలందరు. సెప్టెంబర్ 1వ తేదీ వరకు 5 సంవత్సరాలు వయస్సు పూర్తి చేసుకున్న బాలబాలికలను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.
4. సామాజికంగా ప్రతికూల పరిస్థితులలో ఉన్న సమూహాలకు చెందిన బాలలు అంటే షెడ్యూల్డ్ కులం, షెడ్యూల్డ్ తెగల బాలలు, అనాథ బాలలు, వీధి బాలలు, వలస వచ్చిన బాలలు, ప్రత్యేక అవసరాలు కల బాలలు, హెచ్.ఐ.వి. బారిన పడిన బాలలు, హెచ్.ఐ.వి. బాధిత బాలలు.

5. బలహీన వర్గాలకు చెందిన బాలలు అంటే బి.సి. మైనారిటీలు, ఇతర కులాలకు చెంది వార్షిక ఆదాయం 60,000 రూపాయలకు మించని తల్లిదండ్రుల పిల్లలు.

6. 'కలెక్టర్' అంటే జిల్లాలో పౌర, రెవెన్యూ పాలనాధికారి.

7. 'కార్పొరేటర్లు' అంటే గ్రేటర్ హైదరాబాదు, మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ లేదా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర పరిధిలో ఉన్న మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లలోని వార్డులకు ఎన్నుకోబడిన సభ్యులు.

8. 'కౌన్సిలర్' అంటే నగర స్థానిక సంస్థలోని వార్డుకు ఎన్నుకోబడిన సభ్యులు.

9. 'జిల్లా' అంటే రాష్ట్రంలోని రెవెన్యూ జిల్లా.

10. 'జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి' అంటే జిల్లా స్థాయిలో ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించిన కార్యక్రమాలను అమలుచేసే బాధ్యత గల అధికారి.

11. 'ఇ.సి.ఇ.' అంటే ప్రాథమిక పాఠశాలల ఖాళీ స్థలంలో లేదా ఇతర స్థలాలలో 3-5 సంవత్సరాల వయస్సు గల పిల్లలకు పూర్వ పాఠశాల విద్యను అందించడానికి సర్వ శిక్షా అభియాన్ నెలకొల్పిన బాల్యారంభ సంరక్షణ కేంద్రాలు (Early Childhood Care Centres).

12. 'ఎలిమెంటరీ పాఠశాల' అంటే ఒకటి నుంచి ఎనిమిదో తరగతి వరకు విద్యనందించే పాఠశాల. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని ఈ తరగతులు ఉన్న అన్ని పాఠశాలలు అంటే ప్రాథమిక, ప్రాథమికోన్నత, ఉన్నత పాఠశాలలు ఈ కోవలోకి వస్తాయి.

13. 'ఉచిత విద్య' అంటే పిల్లలందరికీ తల్లిదండ్రుల నుండి ఎలాంటి ప్రత్యక్ష ఖర్చు అంటే ఫీజులు/క్యాపిటేషన్ ఫీజులు, లేదా పరోక్ష ఖర్చులు అంటే సేవలు/స్టేషనరీ/వస్తు రూపేణా వసూలు చేసే ఫీజులు మొదలగునవి లేకుండా ఎలిమెంటరీ విద్యను అందించడం. ప్రభుత్వం నిర్వహిస్తున్న సమీప ప్రాంత పాఠశాలలోని పిల్లలకు పాఠ్య పుస్తకాలు, నోటు బుక్కులు (సబ్జెక్టుకు ఒక నోటు బుక్కు చొప్పున), ఇతర లేఖన సామగ్రి, పోషక విలువలతో కూడిన మధ్యాహ్న భోజనం, యూనిఫారంలను సమకూర్చడం.

14. 'గ్రామపంచాయతీ' అంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ పంచాయితీ రాజ్ చట్టం-1994 ప్రకారం ఏర్పాటు చేయబడినది.

15. 'స్థానిక సంస్థలు' అంటే చట్ట ప్రకారం సంబంధిత పరిధులలో ఉన్న మండల పరిషత్తు/జిల్లా పరిషత్తు/మున్సిపాలిటీ/ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ సంస్థలు.

16. 'మండల విద్యాశాఖాధికారి' అంటే - మండల స్థాయిలో ఎలిమెంటరీ విద్యకు సంబంధించిన కార్యక్రమాలను అమలుచేసే బాధ్యత గల అధికారి.

17. 'మండల రిసోర్స్ పర్సన్' (యం.ఆర్.పి.) అంటే ఒక క్లస్టర్‌లోని పాఠశాలల విద్యావిషయక కార్యకలాపాలను సమన్వయ పరిచే రిసోర్సు టీచర్.

18. 'ఒక పాఠశాల సమీప ప్రాంత పరిధి' అంటే ప్రాథమిక పాఠశాల నుండి 1 కి.మీ. (సురక్షితంగా నడవగలిగే వీలున్నది) దూరం, ప్రాథమికోన్నత పాఠశాల/ఉన్నత పాఠశాల (6 నుండి 8 తరగతులు ఉన్న) నుండి 3 కి.మీ. దూరంలో ఉన్న ఆవాస ప్రాంతాలు.

19. 'బడి బయటి పిల్లలు' అంటే ఎలిమెంటరీ చదువు పూర్తి చేయని వారు (పాఠశాలలో నమోదు కాని వారు లేదా ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తికాకుండా పాఠశాల మానివేసినవారు). ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో చేరి ఒక నెల కంటే ఎక్కువ రోజులు అనుపస్థితి అయిన పిల్లలు కూడా బడిబయటి పిల్లలే.

20. 'ప్రాథమిక పాఠశాల' అంటే ఒకటో తరగతి నుండి ఐదో తరగతి వరకు విద్యను అందించే పాఠశాల.

21. 'సర్పంచ్' అంటే గ్రామ పంచాయితీకి ఎన్నుకోబడిన అధినేత.

22. 'స్కూల్ మ్యాపింగ్' అంటే భౌగోళిక దూరం, సామాజిక అడ్డంకులను అధిగమించడానికి పాఠశాల ఉన్న చోటు తెలిపే వివరణాత్మక నమూనా. ఇందులో ఒక ఆవాస స్థలం నుండి ఇతర ఆవాస స్థలాల మధ్య దూర మాత్రిక పద్ధతినుపయోగించి పాఠశాల ఉన్న చోటు, భౌతిక వసతి సౌకర్యాలు, ఉపాధ్యాయులు వంటి అంశాలతో నిర్దేశిత నిబంధనలు, ప్రమాణాల ఆధారంగా

ఎలిమెంటరీ విద్యా సౌకర్యాల అందుబాటును అంచనా వేస్తారు. అంతే కాకుండా ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని రాజీవ్ విద్యామిషన్ (సర్వ శిక్షా అభియాన్) అన్ని పాఠశాలల మ్యాపింగ్ కోసం రూపొందించిన భౌగోళిక సమాచార వ్యవస్థను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.

23. 'రాష్ట్రం' అంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం.

24. 'రాష్ట్ర ప్రభుత్వం' అంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం.

25. పాఠశాలలకు సంబంధించి నిర్ధారిత కేటగిరి అంటే చట్టంలోని 2వ సెక్షన్ క్లాజ్ (n) లో, సబ్ క్లాజ్ (iii) ఉద్దేశాల మేరకు నెలకొల్పిన సైనిక పాఠశాలలు, నవోదయ విద్యాలయాలు, కేంద్రీయ విద్యాలయాలతో పాటు కస్తూర్బా గాంధీ బాలికా విద్యాలయాలు (KGBVs), ఆంధ్రప్రదేశ్ రెసిడెన్షియల్ విద్యాసంస్థల సొసైటీ (APREIS) నిర్వహిస్తున్న మైనార్టీ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు, ఆంధ్రప్రదేశ్ గిరిజన సంక్షేమ ఆవాస విద్యాసంస్థల సొసైటీ (APTWREIS) నిర్వహిస్తున్న పాఠశాలలు, సమీకృత గిరిజనాభివృద్ధి ఏజెన్సీలు (ITDAs) నిర్వహిస్తున్న పాఠశాలలు, ఆంధ్రప్రదేశ్ స్పోర్ట్స్ అథారిటీ (SAAP) నిర్వహిస్తున్న క్రీడా పాఠశాలలు.

26. చట్టంలో పేర్కొన్న 'అకడమిక్ అథారిటీ' అంటే రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణా మండలి, హైదరాబాదు, ఆంధ్రప్రదేశ్.

27. 'చట్టాన్ని అమలుచేసే అథారిటీ' అంటే కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య, ఆంధ్రప్రదేశ్‌తో పాటు రాష్ట్ర ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్, సర్వ శిక్షా అభియాన్.

28. 'నడవగలిగే దూరం' అంటే ఆవాస ప్రాంతం నుండి పాఠశాలకు పిల్లలు నడిచే దూరం.

29. వార్డు సభ్యులు అంటే గ్రామ పంచాయితీలోని వార్డులకు ఎన్నుకోబడిన సభ్యులు.

4. బడిబయటి పిల్లల కోసం ప్రత్యేక శిక్షణ

1. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ/స్థానిక అథారిటీ ప్రత్యేక శిక్షణ అవసరమైన పిల్లలను గుర్తించాలి. వారికి శిక్షణను కింది విధంగా నిర్వహించాలి.

అ. చట్టంలో సెక్షన్ 29(1)లో పేర్కొన్న అకడమిక్ అథారిటీ ఆమోదించిన విధంగా ప్రత్యేకంగా రూపొందించిన, వయస్సుకు తగిన అభ్యసన సామగ్రి ఆధారంగా ప్రత్యేక శిక్షణ ఉండాలి.

ఆ. సురక్షిత నివాస సౌకర్యాలతో కూడిన గదులలో లేదా పాఠశాల ప్రాంతంలో ఏర్పరచిన తరగతి గదులలో శిక్షణ నిర్వహించాలి.

ఇ. పాఠశాలలో పనిచేస్తున్న ఉపాధ్యాయులు లేదా ప్రత్యేకంగా ఈ శిక్షణ కొరకే ఉద్దేశించ బడిన ఉపాధ్యాయులతో శిక్షణనిప్పించాలి.

ఈ. శిక్షణ కాలవ్యవధి కనీసం "3" నెలలుండాలి. కాని అభ్యసన ప్రగతి పీరియాడిక్ అసెస్‌మెంట్ ఆధారంగా ఈ వ్యవధిని గరిష్ఠంగా 2 సంవత్సరాలు దాటకుండా పొడిగించవచ్చు.

2. ప్రత్యేక శిక్షణ తర్వాత పిల్లలను వారి వయస్సుకు తగిన తరగతిలో చేర్చాలి. వీరి పట్ల విద్యావిషయకంగా, ఉద్వేగపరంగా తరగతిలో మిగతా పిల్లలతో చక్కగా కలిసిపోవడానికి టీచర్ ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి.

3. బడిబయటి పిల్లలను గుర్తించడం, సమీకరించడంలో స్వయం సహాయక బృందాలు, పౌర సమాజ సంస్థలు మొదలైనవి చురుకుగా పాల్గొనేలా పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ చూడాలి.

5. చట్టం ప్రకారం విద్యా వసతుల అందుబాటు

1. దిగువ తెలిపిన విధంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమీప ప్రాంత పాఠశాలలను నెలకొల్పాలి.

అ. 1 నుండి 5 తరగతుల బాలలకు వారి పరిసర ప్రాంతానికి 1 కి.మీ. నడవగలిగే దూరంలోపు పాఠశాలను ఏర్పాటు చేయాలి.

ఆ. 6 నుండి 8 తరగతుల బాలలకు తమ పరిసర ప్రాంతానికి 3 కి.మీ. నడవగలిగే దూరంలోపు పాఠశాలను ఏర్పాటుచేయాలి.

2. 1 నుండి 5 తరగతులు ఉన్న ప్రస్తుత ప్రాథమిక పాఠశాలల స్థాయిని 6 నుండి 8 తరగతుల వరకు పెంచాలి. అలాగే 1 నుండి 7 తరగతులున్న ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలల స్థాయిని 8వ తరగతి వరకు పెంచాలి.

3. క్లిష్టమైన భౌగోళిక పరిస్థితులు, వరదలు వచ్చే, కొండ చరియలు విరిగిపడే అవకాశం ఉన్న ప్రాంతాలు, రోడ్డు వసతి లేకుండా ఇంటినుండి బడికి వెళ్ళే చిన్న పిల్లలకు ప్రమాదంగా ఉండే ప్రాంతాలలో సమస్యలను అధిగమించే రీతిలో సబ్ రూల్ (1) కింద పేర్కొన్న పరిమితులను కుదించి అయినా ప్రభుత్వం/స్థానిక అథారిటీ పాఠశాల నిర్వహణకు అనువైన స్థలాన్ని కనుగొనాలి.

4. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం గుర్తించిన కుగ్రామాలకు చెందిన బాలలకు పైన తెలిపిన సబ్ రూల్ (1) ప్రకారం పరిసర ప్రాంతాలలో పాఠశాల అందుబాటులో లేకపోతే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/ స్థానిక ప్రభుత్వం ఉచిత ప్రయాణ సౌకర్యం, నివాస సౌకర్యం, ఇతర సౌకర్యాలు కల్పించి మాధ్యమిక విద్యనందించాలి. అందుకుగాను సబ్‌రూల్ (1) లో తెలిపిన దూరానికి సంబంధించిన పరిమితిని సడలించాలి.

5. ఎక్కువ జనసాంద్రత గల ప్రాంతాలలో రాష్ట్రప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం అవసరాన్ని, పిల్లల సంఖ్యను బట్టి సమీప ప్రాంత పాఠశాలలో ఎక్కువ సెక్షన్లు లేదా ఒకటి కంటే ఎక్కువ సమీప ప్రాంత పాఠశాలలను ప్రారంభించాలి.

6. స్థానిక ప్రభుత్వం బాలలను చేర్పించడానికి సమీప ప్రాంత పాఠశాలలను గుర్తించి తన పరిధిలోని అన్ని ఆవాస ప్రాంతాలలో ఆ సమాచారాన్ని బహిరంగపరచాలి.

7. వైకల్యం వల్ల అందుబాటులో ఉన్న పాఠశాలలకు హాజరు కాలేని బాలల విషయంలో ప్రభుత్వం/ స్థానిక ప్రభుత్వం సురక్షిత రవాణా ఏర్పాట్లను కల్పించడం లేదా అర్హత గల తల్లిదండ్రులు/ సంరక్షకులకు ప్రత్యామ్నాయ ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాలను అందించడం ద్వారా అటువంటి బాలలు

పాఠశాలకు హాజరై మాధ్యమిక విద్యను పూర్తి చేయటానికి తగిన కృషి చేయాలి. తీవ్ర/అతి తీవ్ర వైకల్యంతో బాధపడే బాలలకోసం సమీప ప్రాంత పాఠశాలలకు రవాణా సౌకర్యం ఏర్పాటు చేసినప్పటికీ అది సురక్షితం కాని బాలల విషయంలో వారికి ఇంటివద్దనే విద్యను (Home Based Education) అందించడానికి ప్రభుత్వం తగిన ఏర్పాట్లు చేయాలి.

8. సామాజిక/సాంస్కృతిక కారకాల వల్ల పిల్లలు పాఠశాలలకు హాజరు కాలేని పరిస్థితి కలగకుండా ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం చూడాలి. పిల్లలందరూ సమీప ప్రాంత పాఠశాలలో చేరడానికి వీలుగా భవిష్యత్తులో సామాజికంగా ప్రతికూల బృందాలకు చెందిన వారి ఆవాస ప్రాంతాలలో ప్రత్యేక పాఠశాలలు నెలకొల్పడాన్ని ప్రోత్సహించకూడదు. అయితే ప్రత్యేక విద్య అవసరం ఉన్న బలహీన వర్గాలకు చెందిన బాలలు, వైకల్యంతో బాధపడుతున్న బాలలను కలుపుకుని సామాజిక ప్రతికూల వర్గాలకు చెందిన బాలల కోసం ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం ప్రత్యేక పాఠశాలలను నెలకొల్పవచ్చు.

9. పౌర ఆందోళనల ప్రభావిత ప్రాంతాలు, క్లిష్ట పరిస్థితులలో ఉన్న బాలల కోసం ప్రభుత్వం ఎటువంటి అంతరాయం లేకుండా చదువు కొనసాగించే సురక్షిత ప్రాంతాలుగా పాఠశాలలను ప్రకటించాలి. చదువుకు అంతరాయం ఏర్పడిన సందర్భంలో చదువు సురక్షితంగా తిరిగి కొనసాగించడానికి వీలుగా బాలలందరిని రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలో చేర్చాలి.

6. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం విధులు

1. చట్టం-సెక్షన్ 2లోని క్లాజ్ (ఎన్)కి చెందిన సబ్‌క్లాజ్ (1)లో తెలిపినట్లు ప్రభుత్వ లేదా స్థానిక ప్రభుత్వ పాఠశాలకు హాజరవుతున్న బాలలు, చట్టం-సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ (n) కి చెందిన సబ్‌క్లాజ్ (2) లో పేర్కొన్న విధంగా పాఠశాలకు హాజరవుతున్న బాలలు, చట్టం-సెక్షన్ 12 సబ్ సెక్షన్ (1)కి చెందిన క్లాజ్ (B) ననుసరించి సబ్‌క్లాజ్ (3)లో పేర్కొన్న పాఠశాలలు (APREIS, APSWREIS నిర్వహిస్తున్న రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు, గురుకుల పాఠశాలలు, ప్రభుత్వ విద్యా సొసైటీలు నిర్వహిస్తున్న ఇతర పాఠశాలలు), ఇతర ప్రభుత్వ శాఖలు నిర్వహిస్తున్న పాఠశాలలలో

చట్టం-సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ (n)కి చెందిన సబ్ క్లాజ్ (4) నిర్వచించిన పాఠశాలల్లో చేరిన బాలలు, చట్టం-సెక్షన్ 12లో సబ్‌సెక్షన్ (1) లోని క్లాజ్ (C) ననుసరించి భారతప్రభుత్వం/ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం పేర్కొన్న విధంగా ఉచిత పాఠ్యపుస్తకాలు, యూనిఫారంలు, లేఖన సామగ్రి పొందడానికి అర్హులు.

ఇంకా -

❖ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అందచేసే పుస్తకాలు, యూనిఫారంలు, పరికరాలు, ప్రత్యేక సామగ్రి, ఆటంకరహిత పరిసరాలతో కూడిన ఉచిత విద్యను పొందడానికి వైకల్యం కలిగిన బాలలు అర్హులు.

❖ ప్రత్యేక అవసరాలు గల బాలలకు అందరితో విద్య ఉద్దేశం నెరవేరడానికి అనువైన బోధనా పద్ధతులలో రెగ్యులర్ పాఠశాలల్లో పనిచేస్తున్న టీచర్లందరికీ శిక్షణనివ్వాలి.

వివరణ -

1. చట్టంలోని సెక్షన్ 12 లో సబ్ సెక్షన్-1, క్లాజ్ (B) & (C) లలో పేర్కొన్న విధంగా అడ్మిషన్ పొందిన పిల్లలకు ఉచితంగా సమకూర్చాల్సిన బాధ్యత చట్టంలోని సెక్షన్-2లో క్లాజ్ (n)లో సబ్ క్లాజ్ ii, iii & iv ల ప్రకారం సంబంధిత పాఠశాల స్వీకరించాలి.

2. చట్టంలోని సెక్షన్-4లో ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం స్కూల్ మ్యాపింగ్ ద్వారా దూరప్రాంతాల పిల్లలు, వైకల్యం గల పిల్లలు, ప్రతికూల బృందాలకు చెందిన పిల్లలు, బలహీన వర్గాలకు చెందిన పిల్లలు ఇలా పిల్లలందరిని గుర్తించి (చట్టంలోని సెక్షన్-4లో పేర్కొన్న విధంగా) వారి కోసం సమీప ప్రాంత పాఠశాలలను నెలకొల్పాలి. ఇది చట్ట ప్రకారం ఒక సంవత్సరం లోపు జరగాలి. అలాగే ప్రతి సంవత్సరం సెప్టెంబర్ 30కి వాటిని ఎప్పటికప్పుడు అప్‌డేట్ చేయాలి.

3. కులం, వర్గం, మతం లేదా లింగం కారణంగా వివక్షతలకు ఏ బాలుడు/బాలిక కూడా గురికాకుండా అలాగే ఏ ఒక్కరికి కులం/వర్గం/మతం/లింగం కారణంగా అడ్మిషన్‌ను ఏ ప్రభుత్వ లేదా ప్రయివేట్ పాఠశాల కూడా తిరస్కరించకుండా ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం నిర్ధారించాలి.

4. చట్టంలోని సెక్షన్-9, (C) క్లాజ్ & సెక్షన్-8లోని (C) క్లాజ్ ఉద్దేశాలు నెరవేర్చటానికి తరగతి గదిలో, మధ్యాహ్న భోజన సమయంలో, ఆటస్థలంలో, తాగునీరు, మరుగుదొడ్లను ఉపయోగించే సందర్భంలో తరగతి గదులు, మరుగుదొడ్లను శుభ్రపరచడంలో ప్రతికూల వర్గాలు, బలహీన వర్గాలకు చెందిన పిల్లలను వేరుపరచడం, వేరుగా చూడడం వంటివి తలెత్తకుండా ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం నిర్ధారించాలి.

5. మానవ హక్కులలో ఆర్టికల్ 24లో నిర్దేశించిన విధంగా వైకల్యంతో బాధపడే వారికి చదువుకునే హక్కును కల్పించడం కోసం తగు చర్యలు తీసుకోవాలి. ఇందుకోసం టీచర్లను (వైకల్యం ఉన్న టీచర్లతో సహా) సంకేతభాష లేక బ్రెయిలీ యోగ్యతను కలిగి ఉన్న వారిని నియమించడం, అన్ని విద్యాస్థాయిలలో పనిచేసే సిబ్బందికి, వృత్తి నిపుణులకు శిక్షణనివ్వడం వంటి చర్యలు చేపట్టాలి. విద్యా విషయక మెలకువలు, వైకల్యంతో బాధపడే వ్యక్తులకు సాయమందించే సామగ్రి, కమ్యూనికేషన్ రూపాలు, సాధనాలను వృద్ధిపరిచే ప్రత్యామ్నాయ విధానాలను ఉపయోగించడం, వైకల్యంపై అవగాహనను కల్పించడం వంటి అంశాలను శిక్షణలో చేర్చాలి.

6. వైకల్యం గల పిల్లలకోసం ఇంటిగ్రేటెడ్ పాఠశాలలు, ప్రత్యేక పాఠశాలలలో వైకల్యాలలో విశిష్టీకరణతో కూడిన ఉపాధ్యాయ శిక్షణా కార్యక్రమాలను వృద్ధిపరచడంలో, సుశిక్షితులైన మానవ వనరులను అందుబాటులో ఉంచడంలో జాతీయ సంస్థలు, ఇతర ఆర్గనైజేషన్లకు సాయం చేయడానికి తగినన్ని ఉపాధ్యాయ శిక్షణా సంస్థలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నెలకొల్పాలి.

7. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు బోధించే వృత్యంతర ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణను ఇవ్వాలి.

8. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు తోడుగా నిలిచే విధంగా వారి తల్లిదండ్రులకు శిక్షణను ఇవ్వాలి.

9. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల గురించి పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీలకు, ఇతర పౌర సమాజ సంస్థలకు శిక్షణనివ్వాలి.

7. స్థానిక అథారిటీ నిర్వహించాల్సిన పిల్లల రికార్డులు

1. పుట్టినప్పటినుండి 14 ఏళ్ల వయస్సు వచ్చే వరకు పిల్లలందరి రికార్డును ఇంటింటి సర్వే ద్వారా స్థానిక అథారిటీ తన పరిధిలో నిర్వహించాలి. పైతరగతికి వెళ్ళే వారి వివరాలు, అభ్యసన సాధన, హాజరు, నమోదు, పర్యవేక్షణ కోసం ప్రతి ఒక్కరికి ఒక ప్రత్యేక సంఖ్యను కేటాయించాలి. వలస పిల్లలలో ప్రతి ఒక్కరికి ఒక ప్రత్యేక సంఖ్యను కేటాయించాలి. వలస ప్రాంతాలు, పని చేసే స్థలాలు, రిజిష్టరు చేయబడని ఆవాస ప్రాంతాలు మొదలైన వాటిల్లో పిల్లలను గుర్తించడానికి కూడా ఇంటింటి సర్వేను చేపట్టాలి.
2. సబ్ రూల్ (1) ప్రకారం పై రికార్డును ప్రతి సంవత్సరం అప్‌డేట్ చేయాలి.
3. సెక్షన్ 9లో క్లాజ్ (e) లో పేర్కొన్న ఉద్దేశాల కోసం ప్రజల సమక్షంలో సబ్‌రూల్ 1 లో పేర్కొన్న విధంగా పై రికార్డును పారదర్శకతతో నిర్వహించాలి.
4. సబ్ రూల్ 1లో పేర్కొన్న పై రికార్డులో ప్రతి బాలుడు/బాలికకి సంబంధించి దిగువ తెల్పిన వివరాలు ఉండాలి.

   అ) పేరు, లింగం, పుట్టిన తేది (జనన ధృవీకరణ పత్రం సంఖ్య), జన్మస్థలం.

   ఆ) తల్లిదండ్రులు/సంరక్షకుల పేర్లు, చిరునామా, వృత్తి

   ఇ) ఆరు సంవత్సరాల వరకు హాజరైన లేదా హాజరవుతున్న పూర్వ ప్రాథమిక పాఠశాల/ అంగన్‌వాడీ కేంద్రం.

   ఈ) చేరిన పాఠశాల చిరునామా

   ఉ) ప్రస్తుత చిరునామా

   ఊ) చదువుతున్న తరగతి (6-14 సంవత్సరాల మధ్య వయస్సు గల పిల్లలు), ఒకవేళ స్థానిక అథారిటీ ప్రాదేశిక పరిధిలో విద్యను కొనసాగించకపోతే ఆ వివరాలు, అందుకు గల కారణాలు.

ఎ) బలహీన వర్గాలకు చెందితే ఆ వివరాలు.

ఏ) అననుకూల సమూహాలకు చెందితే ఆ వివరాలు.

ఐ) వలస, జనసాంద్రత తక్కువ, అడ్మిషన్‌కు తగిన వయస్సు, వైకల్యం కారణంగా పిల్లలకు ఏవైనా ప్రత్యేక సౌకర్యాలు/ఆవాస సౌకర్యాలు అవసరమైతే వారి వివరాలు.

5. పాఠశాలలో నమోదైన పిల్లలందరి పేర్లను స్థానిక అథారిటీ తన పరిధిలోని ప్రతి పాఠశాలలో బహిరంగంగా ప్రదర్శించేటట్లు నిర్ధారణ చేసుకోవాలి.

6. పాఠశాలల్లో కేవలం పిల్లల విద్యా విషయక ప్రగతినే కాకుండా వారి నిలకడ, స్థాయిల వారీగా ఆశించిన మార్పులు సాధించడం, వలసలను అరికట్టడం వంటి అంశాలను పర్యవేక్షించడానికి ఛైల్డ్ ట్రాకింగ్ విధానాన్ని అవలంబించాలి. ఇందుకోసం ప్రభుత్వం రాష్ట్ర ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్, రాజీవ్ విద్యామిషన్ (సర్వ శిక్షా అభియాన్), కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య గారలతో సంప్రదింపులు జరపాలి.

7. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఒక జిల్లా నుండి మరో జిల్లాకు, ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి మరో రాష్ట్రానికి అలాగే ఇతర రాష్ట్రాల నుండి ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు కుటుంబాలు వలస పోతుంటాయి. ఈ కుటుంబాల పిల్లల జాడ కనుక్కొని వారి మాధ్యమిక విద్యకు ఆటంకం కలగకుండా కొనసాగించేందుకు తగిన ఏర్పాట్లను ప్రభుత్వం చేయాలి.

8. కూలీకోసం వలస వెళ్ళే తల్లిదండ్రులున్న గ్రామాలలో వారి పిల్లలకోసం సీజన్ ఆధారంగా సీజనల్ హాస్టళ్ళు లేదా దీర్ఘకాలిక హాస్టళ్ళను ప్రభుత్వం నడపాలి. అప్పుడు తల్లిదండ్రులు ఇతర ప్రదేశాలకు వలస వెళ్ళినప్పటికీ వారి పిల్లలు హాస్టళ్ళలో ఉండి చదువుకునే వీలు ఏర్పడుతుంది.

9. సమూహాలుగా ఉపాధి పనుల కోసం ఇతర రాష్ట్రాలనుండి వచ్చే కూలీల పిల్లల చదువుకోసం ప్రభుత్వం పనిచేసే స్థలాలలోనే పాఠశాలలను ఏర్పాటు చేయాలి. వారికి వారి మాతృభాషలో విద్యనందించాలి. వలస వచ్చే కుటుంబాలకు చెందిన రాష్ట్రాలను సంప్రదించి వారి మాతృభాష పాఠ్య పుస్తకాలను, బోధన సామగ్రిని పిల్లలకు అందించాలి.

8. బలహీన వర్గాలు, అననుకూల సమూహాలకు చెందిన పిల్లల అడ్మిషన్

1. చట్టంలోని సెక్షన్-12 లోని సబ్ సెక్షన్ (1)లో క్లాజ్ (c) ప్రకారం పిల్లలను చేర్చుకున్న పాఠశాల ఎటువంటి పరిస్థితిలోను చట్టంలోని సెక్షన్-2 లోని క్లాజు (n)లో సబ్‌క్లాజ్ (iii) & (iv) లలో పేర్కొన్న విధంగా పిల్లలను తరగతి గదుల్లో ఇతర పిల్లల నుండి వేరు చేయడం, వేరుగా చూడడం కాని చేయకూడదు. అలాగే ఇతర పిల్లలకు కేటాయించిన సమయం, స్థలం కాకుండా వేరే సమయం, స్థలం కేటాయించడం చేయకుండా నిర్ధారించాలి.
2. చట్టంలోని సెక్షన్-12లోని సబ్ సెక్షన్ (1) లో క్లాజ్ (c) ప్రకారం పిల్లలను చేర్చుకున్న పాఠశాల ఎటువంటి పరిస్థితిలోను చట్టంలోని సెక్షన్-2లోని క్లాజ్ (n)లో సబ్‌క్లాజ్ (iii) & (iv) లో పేర్కొన్న విధంగా వారిని పాఠ్యపుస్తకాలు, యూనిఫారంలు, గ్రంథాలయం, ఇన్ఫర్మేషన్ & కమ్యూనికేషన్ టెక్నాలజీ (ICT) సౌకర్యాలు, పాఠ్యేతర కార్యకలాపాలు, క్రీడలు వంటి వాటి విషయంలో ఏ విధంగానైనా ఇతర పిల్లల నుండి వేరుగా చూడకూడదు.

9. నివాసస్థలం - రుజువు

1. బాలుడు లేదా బాలిక సంబంధిత సమీప ప్రాంతానికి చెందినట్లు నిర్ధారించటానికి రుజువుగా దిగువ తెలిపిన పత్రాలలో ఏదైనా ఒకదానిని తీసుకోవచ్చు.

    అ. రేషన్ కార్డు

    ఆ. పట్టాదారు పాస్ పుస్తకం

    ఇ. కరెంట్ బిల్లు

    ఈ. ఇంటిపన్ను రశీదు లేదా గ్రామ పంచాయితీ/మున్సిపాలిటీ/మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ నిర్వహించే ఇంటిపన్ను రిజిష్టర్‌లో పేర్కొన్న భాగం.

    ఉ. ఒకవేళ టెలిఫోన్ ఉంటే దాని బిల్లు లేదా ఎప్పటికప్పుడు ప్రభుత్వం నిర్దిష్టంగా పేర్కొన్న ఏ ఇతర పత్రాన్నైనా రుజువుగా స్వీకరించవచ్చు.

2. రూల్ 5 లోని సబ్ రూల్ (1) లో నిర్ధారించిన సమీప ప్రాంత పరిధులు, ప్రాంతాలు చట్టంలోని సెక్షన్-12, సబ్ సెక్షన్ (1) లోని క్లాజ్ (c) ప్రకారం తీసుకున్న అడ్మిషన్లకు వర్తిస్తాయి. ఒకవేళ సందర్భాన్ని అనుసరించి ఆవశ్యకమైన సీట్ల శాతం మేరకు పిల్లల అడ్మిషన్లు పూరించలేక పోయినట్లయితే ఏరియా లేదా పరిధిని 3 కిలోమీటర్లకు పెంచవచ్చు. ఇందుకోసం విధిగా జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి నుండి సంబంధిత పాఠశాల పూర్వానుమతి పొందాల్సి ఉంటుంది. అంతేకాకుండా స్థానిక ఏరియా లేదా పరిధి పెంచే ముందు మండల విద్యాశాఖాధికారి ప్రభుత్వ పాఠశాలలో సీట్లన్నీ పూరించబడేలా నిర్ధారించుకోవాలి.

3. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ చైర్‌పర్సన్ తన పరిధిలోని ప్రత్యేక పాఠశాలలు, ప్రతి ప్రైవేట్ పాఠశాలల వివరాలతో పాటు సమీప ప్రాంతంలో ఉన్న బలహీనవర్గాలు, అననుకూల బృందాలకు చెందిన పిల్లల జాబితాను నిర్వహించాలి.

4. చట్టంలో పేర్కొన్న సెక్షన్ 12లోని సబ్ సెక్షన్ (1)కి చెందిన బి, సి క్లాజులలో చెప్పిన విధంగా పిల్లలను చేర్చుకోవడంలో చట్టంలోని 2వ సెక్షన్-క్లాజు (n)లో ii, iii & iv సబ్ క్లాజులలో పొందుపరిచిన పాఠశాలలో దిగువ తెలిపిన ప్రాధాన్యతా క్రమాన్ని పాటించాలి.

అ) అననుకూల వర్గాలు

అనాథలు, హెచ్.ఐ.వి. సోకిన పిల్లలు, వైకల్యం కలిగి ఉన్న పిల్లలు		5%
షెడ్యూల్డ్ కులాలు		10%
అ.	షెడ్యూల్డ్ తెగలు	4%
ఆ.	ఇతరులను కలుపుకొని బలహీన వర్గాలు (ఉదా. బి.సి., మైనార్టీలు, ఇతర కులాలు) వార్షిక ఆదాయం రు.60,000/- మించని వారు	6%
	మొత్తం	25%

గమనిక : 1. పైన తెల్పిన రిజర్వేషన్ల క్రమం మైదాన ప్రాంతాల్లోని ప్రయివేటు పాఠశాలలకు కూడా వర్తిస్తాయి. ఎక్కడైనా అనాథ బాలలు, హెచ్.ఐ.వి. సోకిన బాలలు, వైకల్యం ఉన్న బాలలు లేకపోతే ఆ ఖాళీలు లేదా మిగిలిన ఖాళీలు కొద్ది సంఖ్యలోనే ఉన్నా వాటిని ఎస్.టి., ఎస్.సి. బాలలకు కేటాయించాలి. అనాథలు, హెచ్.ఐ.వి. సోకినవారు, వైకల్యం ఉన్నవారు, ఎస్.సి., ఎస్.టి. బాలల అడ్మిషన్లు అయిన తర్వాత ఏమైనా సీట్లు మిగిలిపోతే వాటిని బలహీనవర్గాల శాతానికి కలపాలి.

2. గిరిజన ప్రాంతాలలో స్థానిక గిరిజన బాలలందరిని చేర్చుకోవాలి. గిరిజన బాలలందరు చేరినా ఇంకా సీట్లు మిగిలి ఉంటే వాటిని షెడ్యూల్డ్ కులాల వారికి కేటాయించాలి. అయినా ఇంకా ఒకవేళ సీట్లు మిగిలి ఉంటే ఇతరులకు కేటాయించాలి.

3. అల్పసంఖ్యాక వర్గ సంస్థలలో మైనార్టీకి చెందిన పిల్లలందరినీ మొదట చేర్చుకోవాలి. ఆ తర్వాత సీట్లేమైన మిగిలితే వాటిని ఎస్.టి., ఎస్.సి., బి.సి., అనాథలు, వైకల్యం ఉన్నవారికి క్రమంగా కేటాయించాలి.

10. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా ఒక్కొక్క విద్యార్థికి అయిన ఖర్చు తిరిగి చెల్లించటం

1. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం ద్వారా నెలకొల్పబడి లేదా నియంత్రణలో ఉన్న అన్ని పాఠశాలల మొత్తం వార్షిక రికరింగ్ ఖర్చును అటువంటి పాఠశాలల్లో చేరిన విద్యార్థుల సంఖ్యతో భాగించగా వచ్చిన మొత్తం ఒక్కొక్క పిల్లవాడి ఖర్చుగా భావించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తమ స్వంత నిధులు లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి పొందిన నిధుల నుండి ఖర్చు చేయాలి.

వివరణ : ఒక్కొక్క విద్యార్థి ఖర్చును నిర్ధారించడానికి, సెక్షన్ (2)(n) క్లాజ్‌లోని సబ్ క్లాజ్ (ii) లోని పాఠశాలలపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం చేసిన ఖర్చు లెక్కించబడదు.

2. సెక్షన్ 2 క్లాజ్ (n)లోని సబ్ క్లాజ్ (iv)లో పేర్కొన్న ప్రతి పాఠశాల సెక్షన్ 12 సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం రీయింబర్స్‌మెంట్ పొందే మొత్తం కోసం ప్రత్యేక బ్యాంక్ ఖాతా తెరవాలి.

3. చట్టంలోని సెక్షన్-12లో సబ్ సెక్షన్ (2) కింద ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం పాఠశాలకు రీయింబర్స్‌మెంట్ చేయటానికి ఒక్కొక్క విద్యార్థిపై చేసే ఖర్చును మదింపు చేసేందుకు రాష్ట్రస్థాయిలో ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేస్తుంది. ఈ కమిటీలో ఫైనాన్స్ సెక్రటరీ, ప్రాథమిక విద్యాశాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి, పాఠశాల విద్యాశాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి/కార్యదర్శి, కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య, స్టేట్ ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్, రాజీవ్ విద్యామిషన్ (సర్వ శిక్షా అభియాన్), ప్రైవేట్ పాఠశాలల యాజమాన్య అసోసియేషన్ ప్రతిపాదించిన ప్రతినిధి ఒకరు, ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించిన స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థల ప్రతినిధులు ఇద్దరు సభ్యులుగా ఉంటారు.

4. ఈ కమిటీ ఏర్పాటుచేసిన మూడు నెలల లోపు తొలి సమావేశం జరగాలి. ఆ తర్వాత ప్రతి సంవత్సరం డిసెంబర్ నెలలో సమావేశమై అకడమిక్ సెషన్‌లో ప్రతి బాలుడి/బాలికకు అయ్యే ఖర్చును మదింపు చేయాలి.

5. కమిటీ తీసుకున్న నిర్ణయం ఆధారంగా రాష్ట్ర ప్రాజెక్టు డైరెక్టరు, రాజీవ్ విద్యామిషన్ (సర్వ శిక్షా అభియాన్) జిల్లా విద్యాశాఖాధికారులకు 12, సెక్షన్ 8, సెక్షన్ 9 ఖర్చు గురించి చేయాల్సిన ఫీజు రీయింబర్స్‌మెంట్ గురించి సమాచారం అందించాలి. స్థలం, నిర్మాణం, పరికరాలు లేదా ఇతర సౌకర్యాలు ఉచితంగా లేదా తగ్గింపు ధరలతో పొందడం ద్వారా నిర్ధారిత సంఖ్యలో పిల్లలకు విద్యను అందిస్తున్న పాఠశాలలకు ఫీజు రీయింబర్స్‌మెంట్ పొందే అర్హత ఉండదని తెలియపరచాలి.

6. విద్యా సంవత్సరంలో పాఠశాలకు రీయింబర్స్‌మెంట్ రెండు వాయిదాలలో చెల్లిస్తారు. మొదటి వాయిదా 50 శాతం సెప్టెంబర్ నెలలో, మిగతాది జనవరి నెలలో చెల్లిస్తారు. ఈ చెల్లింపులు నేరుగా RTGS (Real Time Gross Settlement) జాతీయ ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ బదిలీ (NEFT) విధానం ద్వారా చేస్తారు. ఇందుకోసం పాఠశాలలు బ్యాంకులో ప్రత్యేక ఖాతా తెరవాల్సి ఉంటుంది.

7. రీయింబర్స్‌మెంట్ కోసం చట్టంలోని సెక్షన్ 12 కింద ప్రవేశం పొందిన విద్యార్థుల జాబితాను పాఠశాల జులై నెలలో జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి సమర్పించాలి. మొదటి వాయిదా చెల్లింపునకు ముందు పిల్లల నమోదును జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి వాస్తవమైనదిగా నిర్ధారించాలి. ప్రతి పిల్లవాడి హాజరు ప్రతినెల కనీసం 80 శాతం ఉండాలి. దీనితో పాటు నమోదు చేసిన అభ్యసన ఫలితాలు, నమోదు వివరాలు వాస్తవమైనదిగా జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి నిర్ధారించుకున్న తరువాత జనవరి నెలలో చివరి వాయిదాను విడుదల చేయాలి.

8. చట్టంలోని సెక్షన్ 12 కింద ప్రత్యేక పాఠశాలలు, ప్రైవేట్ పాఠశాలల్లో ప్రవేశం పొందిన విద్యార్థుల పేర్లను పాఠశాల వారీగా ఎలక్ట్రానిక్ రూపంలో నిర్వహించాలి. దీనిని 9వ నియమంలో సబ్‌రూల్ (3) కింద ఏర్పాటైన కమిటీ నిర్ధారించిన విధంగా ప్రదర్శించాలి.

11. ప్రవేశం కోసం జనన ధృవీకరణ పత్రం

జనన, మరణ రిజిస్ట్రేషన్ చట్టం-1886 ప్రకారం జనన ధృవీకరణ పత్రం పొందలేకపోయినప్పుడు దిగువ తెలిపిన ఏదైనా ఒక పత్రం వయస్సు ధృవీకరణకు ఉపయోగించి పాఠశాలలో ప్రవేశం కల్పించాలి.

అ. వైద్యశాల లేదా ఎ.ఎన్.ఎం. రిజిష్టర్ రికార్డు

ఆ. తల్లి/తండ్రి/సంరక్షకుడు ఇచ్చిన స్వీయ ప్రకటన (Self Declaration)

❖ ప్రవేశం పొందిన ఆరునెలల లోపు సమర్థాధికారి (Competent Authority) నుండి జనన ధృవీకరణ పత్రం తీసుకుని సమర్పించవచ్చు.

12. ప్రవేశం

ప్రవేశం-సాధారణ కాల వ్యవధి

ఈ చట్టం ఉద్దేశాల ప్రకారం ఏ పాఠశాలలోనైనా ప్రవేశానికి సాధారణ కాలవ్యవధి విద్యా సంవత్సరంలో జూన్ 12 నుండి ఆగష్టు 31 వరకు ఉంటుంది. విద్యా సంవత్సరం ప్రారంభం అంటే జూన్ 12కి ముందు కూడా లేదా ఆ సంవత్సరం ప్రభుత్వం ప్రకటించిన ఏ ఇతర తేది వరకైనా ప్రవేశాలు కల్పించవచ్చు.

13. ప్రవేశం-గడువు పొడిగింపు

అ. సాధారణ కాలవ్యవధి ముగిసినప్పటి నుంచి 3 నెలల వరకు ప్రవేశ అవకాశాన్ని పొడిగించవచ్చు.

ఆ. పొడిగించిన కాలం తర్వాత ఒకవేళ బాలుడు/బాలిక ప్రవేశం పొందితే, ప్రధానోపాధ్యాయులు నిర్ణయించిన ప్రకారం ప్రత్యేక శిక్షణతో వారు తమ చదువును పూర్తి చేయవచ్చు.

అనాథల విషయంలో వారు వచ్చిన ప్రాంతంలోని సంస్థ అధికారి తగిన ధృవీకరణ పత్రంతో పాటు వారి సంరక్షకుల విన్నపంపై వెంటనే పాఠశాల ప్రధానాచార్యులు వారికి పాఠశాలలో ప్రవేశం కల్పించాలి. ఇందుకోసం ప్రతి తరగతిలో గరిష్టంగా “3” సీట్ల వరకు పెంచి ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన విధంగా సంబంధిత అధికారుల నుండి ప్రధానాచార్యులు అనుమతి పొందాలి.

14. పాఠశాల గుర్తింపు

1. కేంద్ర ప్రభుత్వం లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం స్థాపించిన పాఠశాలలు కాకుండా ఇతర పాఠశాలలు చట్టం అమలుకు ముందు లేదా తర్వాత మాధ్యమిక విద్యనందించడానికి స్థాపించబడి ఉంటే చట్టం అమలులోకి వచ్చిన “3” నెలలలోపు అనుబంధంలో చూపిన విధంగా ఫామ్ నెం.1లో సెల్ఫ్ డిక్లరేషన్‌తో కూడిన దరఖాస్తును చట్టంలోని సెక్షన్ 18 కింద గుర్తింపునిచ్చే అధికారి అయిన జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి సమర్పించాలి. ఈ దరఖాస్తులో చట్టంలోని సెక్షన్ 12లో సబ్ సెక్షన్-2 క్లాజు (c) లో పేర్కొన్న నిబంధనల ప్రకారం పాఠశాల పరిసర ప్రాంత స్థలాన్ని స్పష్టంగా తెలపాలి. ఈ దరఖాస్తును జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి పేర మండల విద్యాశాఖాధికారి ద్వారా డి.ఇ.ఓ.కి సమర్పించాలి. దీనికి ముందు ప్రజానీకానికి అందుబాటులో ఉంచడానికి ఉద్దేశించిన వెబ్‌సైట్‌లో (ఎలక్ట్రానిక్ ఫామ్‌లో) పాఠశాల సమాచారాన్ని పొందుపరచాలి. వెబ్‌సైట్‌లో ఈ సమాచారాన్ని పూరించగానే ఒక రిజిస్ట్రేషన్ నంబర్‌తో కూడిన

రశీదును తీసుకోవాలి. తర్వాత దీనిని దరఖాస్తుతో జతచేస్తూ మండల విద్యాశాఖాధికారి ద్వారా జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి సమర్పించాలి.

2. చట్టంలోని సెక్షన్-19లో పేర్కొన్న షరతులు, నిబంధనలు, ప్రమాణాలు పాటిస్తూ గుర్తింపును కోరడాన్ని ధృవీకరించేందుకు జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి పాఠశాల తనిఖీ నిర్వహించాలి. జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి లేదా తనిఖీ చేసే అథారిటీకి (ఒకవేళ తనిఖీ చేసే అధికారి జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి కాకపోతే) గుర్తింపు మంజూరు చేసేందుకు సంబంధిత సమాచారాన్ని అడిగి తెలుసుకునే అధికారం ఉంది. అలాగే వీరు గుర్తింపు కోసం చేసిన దరఖాస్తులో తెలిపిన సమాచారం ధృవీకరించే రికార్డులను క్షుణ్ణంగా తనిఖీ చేస్తారు.

3. మండల విద్యాశాఖాధికారి లేదా జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి నిర్ధారించిన అధికారుల బృందం దరఖాస్తును క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి దరఖాస్తు నిజప్రతితో తన/తమ నివేదికను జతచేసి దరఖాస్తు అందిన వారం రోజులలోపు జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి సమర్పించాలి.

4. చట్టంలోని సెక్షన్ 19, 25ల కింద నిర్దేశించిన ప్రమాణాలు, నిబంధనలు పాఠశాల పాటిస్తున్నట్లు జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి సంతృప్తి చెందితే అనుబంధంలో చూపిన విధంగా ఫామ్-2లో గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయాలి. గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేసుకున్న 30 రోజుల లోపు గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని ఇవ్వాలి. ఇది 3 సంవత్సరాల వరకు చెల్లుబాటు అవుతుంది.

దిగువ తెలిపిన షరతులకు లోబడి గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయాలి.

అ. పాఠశాల 1860 సొసైటీల రిజిష్టరు చట్టం (21 ఆఫ్ 1860) ప్రకారం రిజిష్టర్ అయిన సొసైటీ నడుపుతోందని లేదా చట్ట ప్రకారం ఏర్పడిన పబ్లిక్ ట్రస్టు ద్వారా అమలులో ఉందని తెలపాలి.

ఆ. పాఠశాల ఏ ఒక్క వ్యక్తి గాని, సంస్థ గాని, వ్యక్తుల సమూహం గాని లాభార్జన కోసం నడిపేది కాకుండా ఉండాలి.

ఇ. రాజ్యాంగంలో పొందుపరచిన విలువలకు పాఠశాల కట్టుబడి ఉందని తెలపాలి.

ఈ. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వం ఏ అధికారికి అధికారమిస్తే ఆ అధికారి పాఠశాలలను ఎప్పుడైనా తనిఖీ చేయవచ్చు.

ఉ. పాఠశాల భవనాలు, లేదా ఇతర నిర్మాణాలు లేదా ఆటస్థలాలను కేవలం విద్య ఉద్దేశాల కోసం, నైపుణ్యాల అభివృద్ధి కోసం మాత్రమే వినియోగించాలి.

ఊ. పాఠశాల ఎప్పటికప్పుడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, కమీషనర్ & డైరెక్టర్ పాఠశాల విద్య, జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి అవసరమైన సమాచారం, నివేదికలు అందచేయాలి. రాష్ట్రప్రభుత్వం/ స్థానిక ప్రభుత్వం సూచనలకు లోబడి గుర్తింపునకు సంబంధించిన షరతులను పాటించేలా చర్యలు తీసుకోవాలి. లేదా పాఠశాల నిర్వహణలో లోటుపాట్లను అధిగమించేలా చూడాలి.

ఎ. చట్టంలోని సెక్షన్ 19 కింద నిర్దేశించిన ప్రమాణాలు, నిబంధనలను పాటించాలి.

ఏ. పాఠశాల తన సమీప ప్రాంత పరిధిలోని బలహీన వర్గాల పిల్లలకు, అననుకూల బృందాల పిల్లలకు ఒకటో తరగతిలో కనీసం 25 శాతం రిజర్వేషను కల్పించాలి. ఒకవేళ పాఠశాల ఎయిడెడ్ పాఠశాల అయితే ప్రవేశం పొందిన పిల్లల నిష్పత్తి ప్రకారం ఉచిత నిర్బంధ ఎలిమెంటరీ విద్యను అందించాలి.

ఐ. పూర్వ పాఠశాల విద్యను కలిగి ఉన్న పాఠశాల కూడా ప్రవేశాల ప్రారంభ దశలో చట్టంలోని సెక్షన్ 12 కింద పేర్కొన్న విధంగా సమీప ప్రాంత పరిధిలోని బలహీన వర్గాల పిల్లలకు, అననుకూల బృందాల పిల్లలకు పాఠశాల నమోదుల్లో 25 శాతం రిజర్వేషన్ కల్పించాలి.

ఒ. విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభానికి ముందు పిల్లల నుండి పాఠశాల వసూలు చేసే ఫీజుల వివరాలను ప్రతి సంవత్సరం జిల్లా విద్యాశాఖాధికారికి సమర్పించాలి.

ఓ. చట్టంలోని నిబంధనలకు పాఠశాల లోబడి ఉండాలి.

ఔ. గుర్తింపు పత్రంలో పేర్కొన్న షరతులను ఉల్లంఘించినట్లయితే పాఠశాల గుర్తింపును రద్దు చేస్తారు.

15. తాత్కాలిక ధృవీకరణ

1. చట్టంలోని సెక్షన్-25లో పేర్కొన్న విధంగా విద్యార్థి ఉపాధ్యాయ నిష్పత్తి లేకపోయినా చట్టం అమలులోకి వచ్చిన తేది నుండి ఆరు నెలల వరకు పాఠశాల నడపడానికి జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి అనుమతిస్తూ తాత్కాలిక ధృవీకరణ పత్రాన్ని అనుబంధంలో చూపిన ఫామ్-3ని జారీ చేయాలి. ఆరు నెలల గడువు పూర్తయిన తర్వాత చట్టంలో పేర్కొన్న విధంగా విద్యార్థి ఉపాధ్యాయ నిష్పత్తి ఉండేట్లు పాఠశాల చూడాలి.
2. చట్టంలోని సెక్షన్-25 పేర్కొన్న నిబంధనలు పాటిస్తూ షెడ్యూల్‌లో పొందుపరిచిన నిబంధనలు, ప్రమాణాలు నెరవేర్చలేకపోయినప్పటికీ అనుబంధంలో ఉన్న ఫామ్-4లో చూపిన విధంగా పాఠశాలను "3" సంవత్సరాల వరకు నడపడానికి అనుమతినిస్తూ జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి తాత్కాలిక ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయాలి. ఇచ్చిన గడువులోగా తాత్కాలిక ధృవీకరణ పత్రంలో పేర్కొన్న నిబంధనలు, ప్రమాణాలు నెరవేర్చినట్లు గుర్తింపు కోసం ఇచ్చిన దరఖాస్తు పత్రంలో పేర్కొన్న వివరాలకు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేసిన అధికారి సంతృప్తి చెందినట్లయితే సబ్ రూల్-4 కింద పేర్కొన్న విధంగా గుర్తింపు పత్రాన్ని జారీ చేయవచ్చు. ఒకవేళ తాత్కాలిక ధృవీకరణ పత్రంలో ఇచ్చిన కాలవ్యవధిలోగా గుర్తింపును పాఠశాల కోరనట్లయితే ఆ పాఠశాలను గుర్తింపు పొందని పాఠశాలగా భావించాలి. గుర్తింపు పొందని పాఠశాలను నడపడం సెక్షన్ 19 ప్రకారం చట్టరీత్యా శిక్షార్హం.
3. చట్టం అమలులోకి వచ్చిన తర్వాత సెక్షన్ 18 కింద గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రం పొందకుండా నూతన పాఠశాలను నెలకొల్పకూడదు.
4. గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీచేసే అథారిటీ ప్రతి సంవత్సరం పాఠశాలను సందర్శించి షరతులు నెరవేరుస్తున్నారో, లేదో తనిఖీ చేయాలి.

16. గుర్తింపు ఉపసంహరణ

చట్టంలోని ప్రమాణాలు కొనసాగించడం, నిబంధనలు పాటించడం, గుర్తింపు షరతులను

అనుసరించడంలో పాఠశాల విఫలమయినప్పుడు గుర్తింపు పత్రాన్ని జారీ చేసే అధికారి గుర్తింపు రద్దు గురించి తెలిపే షోకాజ్ నోటీసు ఇవ్వాలి. దీనికి సమాధానం ఇవ్వడానికి పాఠశాలకు కనీసం ఒక నెల వ్యవధి ఇవ్వాలి. ఒకవేళ పాఠశాల ఇచ్చిన జవాబుకు సంతృప్తి చెందనట్లయితే గుర్తింపు ఉపసంహరణ నిర్ణయం తీసుకోవడానికి ముందు పాఠశాలకు వివరణ వినిపించే అవకాశం ఇవ్వాలి. గుర్తింపు రద్దు ఉత్తర్వులు రాతపూర్వకంగా ఇవ్వాలి. ఈ ఉత్తర్వులు వెంటనే వచ్చే విద్యా సంవత్సరం నుండి అమలులోకి రావాలి. గుర్తింపు రద్దు చేయబడిన పాఠశాల విద్యార్థులు చేరడానికి పరిసర ప్రాంత పాఠశాల/పాఠశాలల పేర్లను కూడా గుర్తింపు రద్దు చేస్తున్నట్లు ఇచ్చే ఉత్తర్వులలో పొందుపరచాలి.

17. విన్నపం (Appeal)

గుర్తింపు రద్దు ఉత్తర్వులు పొందిన పాఠశాల సబ్ రూల్ (5) లేదా సబ్ రూల్ (8) ప్రకారం రద్దు ఉత్తర్వులు పొందిన తేది నుండి 15 రోజులలో జిల్లా కలెక్టర్‌కు అప్పీలు చేసుకోవచ్చు. జిల్లా కలెక్టర్ అప్పీల్ స్వీకరించాలో లేదో నిర్ణయిస్తారు. ఒకవేళ స్వీకరిస్తే అప్పీలుపై తుది నిర్ణయం తీసుకునేంతవరకు గుర్తింపు రద్దు ఉత్తర్వుల అమలు ఆపివేస్తారు. కలెక్టర్ ఇరుపక్షాల వాదనలు వినిపించే అవకాశం ఇస్తారు. ఆ తర్వాత అప్పీలు చేసిన తేదీనుండి రెండు నెలలలోపు తుది ఉత్తర్వులు జారీ చేస్తారు. జిల్లా కలెక్టరు ఇచ్చే ఉత్తర్వులు తుది ఉత్తర్వులు.

18. పునశ్చరణ (Revision)

అ. ఏ పాఠశాలకైనా గుర్తింపు రద్దుపరుస్తూ జిల్లా కలెక్టర్‌గారు ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య పునశ్చరణ చేయవచ్చు.

ఆ. అప్పీలేట్ అధికారి ఇచ్చిన ఉత్తర్వులు ఇచ్చిన తేదీ నుండి 30 రోజుల లోపు కమీషనర్ & డైరెక్టర్ గారికి అప్పీలు చేసుకోవాలి.

ఇ. ఏ పాఠశాలైనా గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రాన్ని పొందితే ఆ సమాచారం స్థానిక అథారిటీకి పంపించాలి. నగర ప్రాంత పాఠశాల అయితే నగర స్థానిక సంస్థకు, గ్రామీణ పాఠశాల

అయితే గ్రామ పంచాయితీకి సమాచారాన్ని పంపించాలి. అప్పుడు స్థానిక ప్రజాప్రతినిధులు తమ ప్రాంతంలో గుర్తింపు పొందిన పాఠశాల ఉన్నట్లు తెలుసుకుంటారు.

19. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ (School Management Committee)

1. చట్టం అమలులోకి వచ్చిన ఆరు నెలలలోపు అన్‌ఎయిడెడ్ పాఠశాలలు తప్ప ప్రతి పాఠశాలలో ఆ పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ (ఎస్.యం.సి.) ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ కమిటీని ప్రతి 2 సంవత్సరాలకు ఒకసారి పునరుద్ధరించాలి.

2. కమిటీ ఏర్పాటు కింద విధంగా ఉంటుంది.

    అ. ప్రాథమిక పాఠశాల అయితే కమిటీలో 27 మంది సభ్యులుంటారు. వీరిలో 24 మంది పాఠశాలలో నమోదైన పిల్లల తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాళ్ల నుండి ఉంటారు. ఒక సభ్యుడు ఎన్నుకోబడిన ప్రతినిధి అయితే సంబంధిత గ్రామ మహిళా సమాఖ్యలు నామినేట్ చేసిన సభ్యులు మరొకరు. పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు/ఇన్‌ఛార్జి ప్రధానోపాధ్యాయులు కమిటీకి ఎక్స్ అఫిషియో సభ్యులు/కన్వీనర్‌గా వ్యవహరిస్తారు.

    ఆ. ప్రాథమిక పాఠశాలలో సభ్యుల ఎంపిక కింది విధంగా ఉంటుంది.

        1. గత విద్యా సంవత్సర వార్షిక పరీక్షలలో 1, 2, 3, 4 తరగతులలో అత్యధిక శాతం మార్కులు సాధించిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతికి ఒకరు చొప్పున).

        2. గత విద్యా సంవత్సర వార్షిక పరీక్షలలో 1, 2, 3, 4 తరగతులలో అతి తక్కువ శాతం మార్కులు సాధించిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతికి ఒకరు చొప్పున).

        3. గత విద్యా సంవత్సర వార్షిక పరీక్షలలో అత్యధికశాతం మార్కులు సాధించిన 1, 2, 3, 4 తరగతులలో (ప్రతి తరగతిలో) ఎస్.సి., ఎస్.టి., బి.సి., మైనారిటీ వర్గాలకు

చెందిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతికి 4గురు చొప్పున).

4. పట్టణ ప్రాంతాలలో పాఠశాల ఉన్న వార్డు కార్పొరేటర్/కౌన్సిలర్, గ్రామీణ ప్రాంతాలలో గ్రామ పంచాయితీ వార్డు సభ్యులు (ఒకరు).
5. కన్వీనర్‌గా పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు/ఇన్‌ఛార్జి ప్రధానోపాధ్యాయులు (ఒకరు).
6. పేరు పొందిన విద్యావేత్త లేదా దాత లేదా పరిసర ప్రాంతంలో పాఠశాలకు సహకరించే వ్యక్తి లేదా స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థ ప్రతినిధి (ఎస్.యం.సి. ద్వారా కో-ఆప్ట్ చేయబడినవారు) (ఒకరు).
7. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ మొత్తం సభ్యులలో 50 శాతం మహిళలుండాలి.
8. పాఠశాల విద్యార్థులలో ఇద్దరు యస్.యం.సి.లో ప్రత్యేక ఆహ్వానితులుగా ఉండాలి. ఒకవేళ పాఠశాలలో కో-ఎడ్యుకేషన్ ఉన్నట్లయితే ఈ ఇద్దరిలో ఒక బాలిక ఉండాలి.

ఇ. ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలలో (ప్రాథమిక తరగతులు కూడా ఉన్నట్లయితే) పై సభ్యులకు అదనంగా దిగువ తెలిపిన సభ్యులను ఎంపిక చేసుకోవాలి.

1. గత విద్యా సంవత్సరం వార్షిక పరీక్షలలో 5, 6 తరగతులలో అత్యధిక శాతం మార్కులు సాధించిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతి ఒకరు చొప్పున).
2. గత విద్యా సంవత్సరం వార్షిక పరీక్షలలో 5, 6 తరగతులలో అతి తక్కువ శాతం మార్కులు సాధించిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతి ఒకరు చొప్పున).
3. గత విద్యా సంవత్సరం వార్షిక పరీక్షలలో 5, 6 తరగతులలో అత్యధిక శాతం మార్కులు సాధించిన ఎస్.సి., ఎస్.టి., బి.సి., మైనారిటీ వర్గాలకు చెందిన విద్యార్థి తల్లి/తండ్రి లేదా సంరక్షకుడు/సంరక్షకురాలు (తరగతికి 4 గురు చొప్పున).

3. తన పరిధిలో ఉన్న పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ ఛైర్‌పర్సన్‌గా గ్రామీణ ప్రాంతమైతే గ్రామ సర్పంచ్, మున్సిపల్ ప్రాంతం అయితే సంబంధిత కౌన్సిలర్/కార్పొరేటర్ వ్యవహరిస్తారు.

   1. సభ్యుల నుండి ఒకరిని కమిటీ వైస్ ఛైర్‌పర్సన్‌గా ఎన్నుకోవాలి. ఒకవేళ కమిటీ ఛైర్‌పర్సన్ షెడ్యూల్డ్ కులాలు లేదా షెడ్యూల్డ్ తెగలు లేదా ఇతర వెనుకబడిన తరగతులు లేదా వైకల్యం కలిగి ఉన్న వర్గానికి చెందిన వారు కానట్లయితే ఈ వర్గాలలో ఒకరిని వైస్ ఛైర్‌పర్సన్‌గా ఎన్నుకోవాలి.

4. తల్లిదండ్రుల నుండి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న సభ్యుల నుండి మాత్రమే ఒకరిని వైస్ ఛైర్‌పర్సన్‌గా ఎన్నుకోవాలి.

   ఈ ఎన్నికలలో కమిటీ సభ్యులలో స్థానిక సంస్థ నుండి ప్రాతినిధ్యం వహించే సభ్యులు, ప్రధానోపాధ్యాయులు లేదా ఇన్‌ఛార్జి ప్రధానోపాధ్యాయులకు పాల్గొనే అర్హత లేదు. అలాగే వారికి ఎన్నికలలో ఓటు చేసే హక్కు కూడా లేదు.

5. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ కనీసం నెలకు ఒకసారి సమావేశమై చేసే తీర్మానాలను, మినిట్స్‌ను రికార్డు చేసి ప్రజలకు అందుబాటులో ఉంచాలి.

6. సెక్షన్ 21(2) లోని ఎ నుండి డి వరకు క్లాజులలో పేర్కొన్న విధులకు అదనంగా దిగువ తెలిపిన విధులను పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ నిర్వర్తించాల్సి ఉంటుంది.

   అ. చదవడం, రాయడం, సరళ గణిత పరిజ్ఞానం, అవగాహన వంటి అంశాలలో పిల్లల అభ్యసన ఫలితాలను ప్రతి తరగతికి చెందిన విద్యార్థుల నుండి రాండమ్‌గా ఎంచుకుని ప్రదర్శించమనడం. అలాగే పిల్లల, ఉపాధ్యాయుల గైర్హాజరుపై శ్రద్ధ చూపడం, ముఖ్యంగా పిల్లల గైర్హాజరును తగ్గించే చర్యలు చేపట్టడం.

   ఆ. పాఠశాల పరిసర ప్రాంతంలో ఉన్న పిల్లలందరి జాబితా నిర్వహించేలా చేయడం. బడి బయటి పిల్లలు పాఠశాలలో నమోదు అయ్యేందుకు సమర్థవంతమైన చర్యలు చేపట్టడం.

ఇ. సెక్షన్ 24 లోని ఎ, ఇ క్లాజులను, సెక్షన్ 28ని అమలుపరిచేట్లు చేయడం.

ఈ. పాఠశాలలో పరిసర ప్రాంత బాలలు నమోదై, ప్రతిరోజూ పాఠశాలకు హాజరయేట్లు చూడడం.

ఉ. షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న ప్రమాణాలు, నిబంధనలు పాటించేట్లు పర్యవేక్షించడం.

ఊ. బాలల హక్కుల పరిరక్షణలో జరిగే ఏ చిన్న తప్పిదం గాని ముఖ్యంగా శారీరక, మానసిక హింస, పాఠశాల ప్రవేశాన్ని వ్యతిరేకించడం, సెక్షన్ 3(2) ప్రకారం అర్హత కలవాటిని సమకూర్చడం వంటి అంశాలను ఎప్పటికప్పుడు స్థానిక ప్రభుత్వం దృష్టికి తీసుకెళ్ళడం.

ఎ. సెక్షన్ 4 లోని అంశాల అమలుకు అవసరాలను గుర్తించడం, ప్రణాళిక రూపొందించడం, పర్యవేక్షించడం.

ఏ. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలను గుర్తించడం, వారిని పాఠశాలలో నమోదు చేయించడం, అభ్యసన సౌకర్యాలను కల్పించడం, పర్యవేక్షించడం, వారు పాఠశాల కార్యకలాపాలలో పాల్గొనేట్లు చూడడం, ఎలిమెంటరీ విద్యను పూర్తి చేసేట్లు చూడడం.

ఐ. పాఠశాలలో మధ్యాహ్న భోజన పథకం అమలుతీరును పర్యవేక్షించడం.

ఒ. పాఠశాల వార్షిక ఖర్చు, ఆదాయ వివరాలను రూపొందించడం.

7. పాఠశాలకు వచ్చిన నిధులను బ్యాంకులో పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ ఛైర్‌పర్సన్, కన్వీనర్ ఉమ్మడి ఖాతాలో జమ చేయాలి. ఈ ఖాతాను ప్రతి సంవత్సరం, అవసరమైన సందర్భాలలో ఆడిట్ చేయటానికి అందుబాటులో ఉంచాలి. ప్రతి సంవత్సరాంతంలో నిధులు విడుదల చేసే అథారిటీకి వినియోగ ధృవీకరణ పత్రాలను సమర్పించాలి.

8. ఛార్టర్డ్ అకౌంటెంట్ లేదా లోకల్ ఫండ్ ఆడిటర్ లేదా సహకార శాఖ ఆడిటర్ ద్వారా పాఠశాల ఖాతాలను ఆడిట్ చేయించాలి.

20.పాఠశాల అభివృద్ధి ప్రణాళిక రూపకల్పన

1. పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ ప్రతి సంవత్సరం నవంబర్ నెలలో పాఠశాల అభివృద్ధి ప్రణాళికను రూపొందించాలి. ఇందుకోసం ముందుగా గ్రామ సభను ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ సభకు దిగువ తెలిపిన వారిని ఆహ్వానించాలి.

   ❖ పాఠశాలలో నమోదయిన పిల్లల తల్లిదండ్రులు, స్థానిక సంస్థల ప్రజా ప్రతినిధులు, మహిళా సమాఖ్యలు, పాఠశాల పరిసర ప్రాంతంలో విద్యారంగంలో పనిచేస్తున్న ప్రముఖ స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థ ఉన్నట్లయితే ఆ సంస్థ ప్రతినిధి.

2. దిగువ తెలిపిన అంశాలు ఈ ప్రణాళికలో ఉండాలి.

   అ. ప్రతి సంవత్సరం తరగతి వారీగా పాఠశాలలో చేరే వారి వివరాలు, సంఖ్య మొదలైన అంచనాలు.

   ఆ. షెడ్యూల్‌లో తెలిపిన నిబంధనల ప్రకారం 1 నుండి 5, 6 నుండి 8 తరగతులకు విడివిడిగా కావాల్సిన అదనపు టీచర్ల సంఖ్య (ప్రధానోపాధ్యాయులు, సబ్జెక్టు టీచర్లు, పార్ట్‌టైం టీచర్లను కలుపుకొని)

   ఇ. షెడ్యూల్‌లో పేర్కొన్న నిబంధనలు ప్రమాణాలు మేరకు అవసరమయ్యే అదనపు భౌతిక నిర్మాణ సౌకర్యాలు, పరికరాల వివరాలు.

   ఈ. పాఠశాల పారిశుద్ధ్యం, పాఠశాల భద్రత, ఆరోగ్యం & పరిశుభ్రత, బాలల వైకల్యాన్ని తొలిదశలోనే గుర్తించడానికి ప్రణాళికపై ప్రత్యేక దృష్టి సారించడం.

   ఉ. పైన తెల్పిన “ఆ, ఇ” ల కోసం అదనపు ఆర్థిక అవసరాలు సంవత్సరం వారీగా ప్రణాళికలో పొందుపరచాలి. వాటిలో సెక్షన్ 4లో పేర్కొన్న ప్రత్యేక శిక్షణ కోసం కావాల్సిన నిధులు, పిల్లలకు ఇవ్వాల్సిన ఉచిత పాఠ్యపుస్తకాలు, యూనిఫారంలు, చట్టంలో పేర్కొన్న పాఠశాల బాధ్యతలు నిర్వర్తించడానికి కావాల్సిన అదనపు ఆర్థిక అవసరాలు ఏవైనా ఉంటే వాటి వివరాలు.

3. పై అంశాలపై రూపొందించిన పాఠశాల అభివృద్ధి ప్రణాళికపై పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ ఛైర్‌పర్సన్/వైస్ ఛైర్‌పర్సన్, కన్వీనర్ సంతకం చేసి ఆర్థిక సంవత్సరం ముగిసేలోపు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వానికి సమర్పించాలి.

21. ప్రైవేట్ అన్‌ఎయిడెడ్ పాఠశాల ఉపాధ్యాయుల వేతనం అలవెన్సులు, సర్వీసు నిబంధనలు

ప్రైవేట్ పాఠశాల ఉపాధ్యాయుల విషయంలో వేతనం, అలవెన్సులు, వారి సర్వీసు నిబంధనలు అమలులో ఉన్న శాసన నిర్మితం, నిబంధనల మేరకు పాఠశాల యాజమాన్యం నిర్ధారిస్తుంది.

22. ఉపాధ్యాయుల విధులు

1. సెక్షన్ 29లోని సబ్‌సెక్షన్ (2) క్లాజ్ (h) లో పేర్కొన్న అవసరాలను నెరవేర్చడానికి, సెక్షన్ 24లోని సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం విధులు నిర్వర్తించడానికి ఉపాధ్యాయులు అభ్యసనాభివృద్ధి కార్యక్రమం లేదా ఇతర కార్యక్రమాలు అమలుచేస్తూ ప్రతి విద్యార్థి క్యుములేటివ్ రికార్డు నిర్వహించాలి. ఇది చట్టంలోని 30వ సెక్షన్, సబ్ సెక్షన్ (2) లో పేర్కొన్న విధంగా చదువు పూర్తయినట్లు ఇచ్చే ధృవీకరణ పత్రానికి ఆధారమవుతుంది.
2. సెక్షన్ 24, సబ్ సెక్షన్ (1)లోని "ఎ" నుండి "ఇ" వరకు ఉన్న క్లాజులలో పేర్కొన్న విధులకు అదనంగా రెగ్యులర్ బోధనకు ఆటంకం కలగకుండా టీచరు తనకు కేటాయించిన దిగువ విధులను నిర్వర్తించాలి.
   అ. శిక్షణ కార్యక్రమాలలో పాల్గొనడం.
   ఆ. పాఠ్యప్రణాళిక రూపకల్పన, సిలబస్, శిక్షణా మాడ్యూల్స్, పాఠ్యపుస్తకాలు మెరుగు పరచడంలో పాల్గొనడం.

23. ఉపాధ్యాయుల ఇబ్బందులను తొలగించడం

1. సెక్షన్ 21 కింద ఏర్పడిన పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ పాఠశాలలోని ఉపాధ్యాయుల

ఇబ్బందులను తొలగించే ప్రాథమిక స్థాయి వేదిక. ఒకవేళ ఈ కమిటీ ఇందులో విఫలమైతే మండల పరిషత్ స్థాయిలో మండల పరిషత్ అభివృద్ధి అధికారి (యం.పి.డి.ఓ.) చైర్‌పర్సన్‌గా మండల విద్యాశాఖాధికారి కన్వీనర్‌గా ఏర్పడిన కమిటీ సమావేశమై సందర్భాన్ని బట్టి ఉపాధ్యాయుడు/ఉపాధ్యాయిని ఇబ్బందులను తొలగించేందుకు ప్రయత్నిస్తారు.

2. జిల్లా స్థాయిలో ఉపాధ్యాయుల ఇబ్బందులు తొలగించే కమిటీ ఉంటుంది. ఈ కమిటీలో జిల్లా కలెక్టర్ (చైర్మన్‌గా), పోలీస్ సూపరింటెండెంట్, ఛీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్, జిల్లా పరిషత్, జిల్లా వైద్య & ఆరోగ్య అధికారి, కమీషనర్ లేదా స్థానిక పట్టణ ప్రాంత ముఖ్య పురపాలక అధికారులు, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ అసిస్టెంట్ కమీషనర్ (సభ్యులుగా) జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి (కన్వీనర్‌గా) ఉంటారు.

3. జిల్లా స్థాయి కమిటీ మూడు నెలలకొకసారి సమావేశం అవుతుంది.

4. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వంచే నెలకొల్పబడి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/స్థానిక ప్రభుత్వ నియంత్రణలో కొనసాగుతున్న పాఠశాలలోని ఏ ఉపాధ్యాయుడైన తన ఇబ్బందిని రాతరూపంలో జిల్లా స్థాయి కమిటీ కన్వీనర్‌కి సమర్పించాలి. రాజీవ్ విద్యామిషన్ నిర్వహిస్తున్న ఎడ్యుకేషన్ పోర్టల్ ద్వారా కూడా ఉపాధ్యాయులు తమ ఇబ్బందులను సమర్పించవచ్చు. ఇబ్బంది గురించి విచారణ జరిపిన తర్వాత తగినదని భావిస్తే జిల్లా స్థాయి కమిటీ ఇబ్బందిని తొలగిస్తుంది. కమిటీ కన్వీనర్ కమిటీ నిర్ణయాన్ని టీచర్‌కి చేరవేస్తారు.

5. కమిటీ టీచర్ల నుండి రాతపూర్వకంగా స్వీకరించిన ఇబ్బందులను తొలగించడమే కాకుండా సొంతంగా ఉపాధ్యాయుల సర్వీసు సంబంధిత విషయాలు ఇతర అనేక క్లెయిమ్‌ల స్థాయిని కూడా సమీక్షిస్తుంది.

6. ప్రతి ప్రయివేట్ పాఠశాల తన ఉపాధ్యాయుల ఇబ్బందులను తొలగించడానికి తనకంటూ ఒక యంత్రాంగాన్ని రూపొందించుకోవాలి.

24. విద్యార్థి : ఉపాధ్యాయ నిష్పత్తిని కొనసాగించడం

1. చట్టం అమలులోకి వచ్చిన తేది నుండి 3 నెలల కాలవ్యవధి లోపు కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వం నియంత్రణలో ఉన్న ప్రతి పాఠశాలలో మంజూరైన ఉపాధ్యాయుల సంఖ్యను రాజీవ్ విద్యా మిషన్‌తో సంప్రదించి రాత పూర్వకంగా ఉత్తర్వులలో పేర్కొనాలి. సబ్ రూల్ (1) ప్రకారం పాఠశాలలో విద్యార్థుల సంఖ్య అధికంగా ఉంటే రాజీవ్ విద్యామిషన్, కమీషనర్ & డైరెక్టర్, పాఠశాల విద్య ఉత్తర్వు ఇచ్చిన ఆరు నెలలలోపు ఉపాధ్యాయులను సర్దుబాటు చేయాలి.

2. ప్రతి విద్యా సంవత్సరం ప్రారంభానికి ముందు రాజీవ్ విద్యామిషన్ & పాఠశాల విద్య కమీషనర్ & డైరెక్టర్ ఉపాధ్యాయుల స్థానస్థితిని సమీక్షిస్తారు.

3. రెగ్యులర్ బేసిస్‌పై ఉపాధ్యాయుల ఖాళీలను భర్తీ చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమర్థవంతమైన చర్యలు తీసుకోవాలి. ఒకవేళ రిక్రూట్‌మెంట్ ఆలస్యమైతే సంబంధిత పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీకి అర్హత కలిగి శిక్షణ పొందిన సిబ్బందిని తాత్కాలికంగా కన్సాలిడేటెడ్ రెమ్యూనరేషన్‌పై (పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీ నిర్ణయించిన ప్రకారం) ఖాళీలు - ఉపాధ్యాయ నియామకం మధ్య అంతరాన్ని పూరించడానికై నియమించుకోవడానికి అనుమతినివ్వాలి.

4. పాఠశాలల్లో వేతనం చెల్లిస్తూ ఉపాధ్యాయులను డిప్యూటేషన్ ద్వారా వారి సేవలను ఇతర కార్యాలయాలు లేదా సంస్థలు వినియోగించుకుంటున్న సందర్భాల్లో అటువంటి డిప్యూటేషన్లను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రద్దు చేయాలి.

5. సెక్షన్ 25 లోని సబ్‌సెక్షన్ (2)లో పేర్కొన్న నిబంధనలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా స్థానిక ప్రభుత్వంలోని ఏ వ్యక్తి అయిన ఉల్లంఘిస్తే అతను/ఆమెపై వ్యక్తిగత క్రమశిక్షణా చర్యలు తీసుకోవాలి. లేదా చెల్లించిన వేతనాలను తిరిగి వసూలు చేయాలి.

25. పాఠ్య ప్రణాళిక, మూల్యాంకన విధానం - విద్యా విషయక అథారిటీ

1. చట్టంలోని సెక్షన్ 29 లోని ఉద్దేశాల కోసం విద్యావిషయక అథారిటీగా రాష్ట్ర విద్య పరిశోధన శిక్షణా మండలి వ్యవహరించాలి.

2. సబ్ రూల్ (1) కింద నోటిఫై చేయబడిన అకడమిక్ అథారిటీ కింది అంశాల రూపకల్పనలో రాజీవ్ విద్యా మిషన్‌తో సంప్రదింపులు జరపాలి.

   - ❖ రాష్ట్ర పాఠ్యప్రణాళిక చట్రం
   - ❖ పాఠశాల మూల్యాంకన యంత్రాంగం/విధి విధానం
   - ❖ పాఠశాలల్లోని పిల్లలందరి కోసం నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనం

   పై వాటికి తోడు అకడమిక్ అథారిటీ ఇంకా :

   అ. పిల్లల వయస్సుకు తగిన, వారి స్థాయికి సంబంధించిన సిలబస్, పాఠ్యపుస్తకాలు, ఇతర అభ్యసన సామగ్రి రూపొందించడం.

   ఆ. వృత్యంతర ఉపాధ్యాయ శిక్షణలను మెరుగుపరచడం.

   ఇ. నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనాన్ని ఆచరించేందుకు మార్గదర్శకాలను రూపొందించడం.

   ఈ. పిల్లల అభ్యసన స్థాయిలు సాధించేందుకు సంస్థలు, వ్యక్తుల జవాబుదారీతనం పెంపొందించడానికి పనితీరు సూచికలను వృద్ధిపరచడం.

   ఉ. నియమిత కాలంలో రెగ్యులర్‌గా వ్యక్తులు, సంస్థల పనితీరు మదింపును చేపట్టడం.

   ఊ. పాలసీలు, కార్యక్రమాలు, పాఠ్యప్రణాళిక, పిల్లల అభ్యసన ఫలితాలు మొదలైన వాటిపై అధ్యయనాలు/పరిశోధనలు చేపట్టడం.

   ఎ. రెగ్యులర్ బేసిస్‌పై చట్టంలోని 2వ సెక్షన్, సబ్‌సెక్షన్ (n) iv వ క్లాజులో పేర్కొన్న

పాఠశాలలను కలుపుకుని అన్ని పాఠశాలల్లో సంపూర్ణ గుణాత్మక మదింపు విధానాన్ని రూపొందించి అమలుచేయాలి.

26. ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తయినట్లు ధృవీకరణ పత్రాలు అందించడం

1. అనుబంధంలో ఉన్న ఫామ్-5లో చూపిన నమూనాలో మాధ్యమిక విద్య పూర్తయిన నెలలోపు మాధ్యమిక విద్యను పూర్తిచేసినట్లు ధృవీకరణ పత్రాన్ని పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు/ఇన్‌ఛార్జి ప్రధానోపాధ్యాయులు ఇవ్వాలి. ప్రయివేట్ పాఠశాల అయినట్లయితే ధృవీకరణ పత్రంపై పాఠశాల గుర్తింపు ధృవీకరణ పత్రంలోని సంఖ్యను స్పష్టంగా కనిపించేలా పాఠశాల ముద్రవేయాలి.
2. సబ్ రూల్ (1) లో తెలిపిన విధంగా ధృవీకరణ పత్రంలో తప్పని సరిగా :
   అ. సెక్షన్ 29లో పేర్కొన్న అన్ని అధ్యయన కోర్సులు పూర్తి చేసినట్లు ధృవీకరించాలి.
   ఆ. ధృవీకరణ పత్రంలో విద్యార్థి విద్యా విషయక అభ్యసనాభివృద్ధితో పాటు సంగీతం, నృత్యం, సాహిత్యం, క్రీడలు వంటి వాటిల్లో చూపిన ప్రతిభను కూడా పొందుపరచాలి.

27. విద్యాహక్కు పరిరక్షణ అథారిటీ (REPA) - వ్యవస్థీకరణ విధులు

1. చట్టం అమలులోకి వచ్చిన ఆరు నెలలలోపు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విద్యాహక్కు పరిరక్షణ అథారిటీని ఏర్పరుస్తుంది. ఇది బాలల హక్కుల పరిరక్షణ రాష్ట్ర కమీషన్ ఏర్పడేంత వరకు అమలులో ఉంటుంది.
2. ఈ అథారిటీలో ...
   1. అథారిటీ ఛైర్‌పర్సన్‌గా;
      అ. ఉన్నత విద్యా విషయకపరంగా పేరు పొందిన వ్యక్తి లేదా
      ఆ. హైకోర్టు న్యాయమూర్తి లేదా

ఇ. బాలల హక్కుల పరిరక్షణకు గణనీయ కృషి చేస్తున్న వ్యక్తి.

2. నలుగురు సభ్యులుగా కింది రంగాలకు చెందినవారు.

అ. విద్య

ఆ. చైల్డ్ హెల్త్‌కేర్ & చైల్డ్ డెవలప్‌మెంట్

ఇ. జువనైల్ జస్టిస్ లేదా

ఈ. బాలకార్మిక వ్యవస్థ నిర్మూలన

ఉ. చైల్డ్ సైకాలజీ లేదా సోషియాలజీ

ఊ. న్యాయవాద వృత్తి

3. జాతీయ బాలల హక్కుల పరిరక్షణ కమీషన్ (NCPCR) నియమాలు 2006 ప్రకారం కమీషన్ చైర్ పర్సన్, సభ్యులకు చెందిన నియమాలు, షరతులే విద్యాహక్కు పరిరక్షణ అథారిటీ (REPA) చైర్‌పర్సన్, ఇతర సభ్యులకు యథాతథంగా వర్తిస్తాయి.

4. విద్యాహక్కు పరిరక్షణ అథారిటీ (REPA) కి చెందిన రికార్డులు, ఆస్తులన్నీ రాష్ట్ర బాలల హక్కుల పరిరక్షణ కమీషన్ ఏర్పడిన తక్షణం దానికి బదిలీ చేస్తారు.

5. బాలల హక్కుల పరిరక్షణ రాష్ట్ర కమీషన్ లేదా విద్యా హక్కు పరిరక్షణ అథారిటీ తన విధులను నిర్వర్తిస్తూ సందర్భాన్ని బట్టి రాష్ట్ర సలహా మండలి అప్పగించిన విధులను కూడా నిర్వర్తిస్తుంది.

6. బాలల హక్కుల పరిరక్షణ రాష్ట్ర కమీషను లేదా విద్యాహక్కు పరిరక్షణ కార్యాలయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రత్యేక సెల్‌ను ఏర్పరుస్తుంది. ఇది సందర్భాన్ని బట్టి చట్టప్రకారం విధులు నిర్వర్తించడంలో సాయం చేస్తుంది.

28. రాష్ట్ర సలహా మండలి ఏర్పాటు, విధులు

1. రాష్ట్ర సలహా మండలిలో చైర్‌పర్సన్, కో-చైర్ పర్సన్, 13 మంది సభ్యులు ఉంటారు.

2. ఈ మండలికి ప్రాథమిక విద్యాశాఖ ఇన్‌ఛార్జి మంత్రి ఎక్స్ అఫిషియో చైర్ పర్సన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. పాఠశాల విద్యాశాఖ ఇన్‌ఛార్జి మంత్రి ఎక్స్ అఫిషియో కో-చైర్‌పర్సన్‌గా వ్యవహరిస్తారు.

3. ఎలిమెంటరీ విద్య, చైల్డ్ డెవలప్‌మెంట్ రంగంలో సంపూర్ణ జ్ఞానం ఉండి ప్రత్యక్ష అనుభవం కలిగి ఉన్న వ్యక్తుల నుండి దిగువ తెల్పిన విధంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సలహా మండలి సభ్యులుగా నియమిస్తుంది.

    అ. ఎస్.సి., ఎస్.టి., ఇతర వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందినవారు, మైనారిటీల నుండి ప్రతి వర్గం నుండి ఒకరిని చొప్పున కనీసం నలుగురు సభ్యులను నియమించాలి.

    ఆ. ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లల విద్యలో ప్రత్యక్ష అనుభవం, విస్తృత జ్ఞానం కలిగి ఉన్న వ్యక్తుల నుండి కనీసం ఒకరిని మండలి సభ్యులుగా నియమించాలి.

    ఇ. పూర్వ ప్రాథమిక విద్యారంగంలో విస్తృత జ్ఞానం కలిగి ఉన్న వ్యక్తుల నుండి కనీసం ఒకరిని సభ్యులుగా నియమించాలి.

    ఈ. ఉపాధ్యాయ విద్యారంగంలో ప్రత్యక్ష అనుభవం, జ్ఞానం అనుభవం ఉన్న వ్యక్తుల నుండి కనీసం ఒకరిని సభ్యులుగా నియమించాలి.

4. మండలి సభ్యులుగా 50 శాతంమంది అంటే ఆరుగురు మహిళలు ఉండాలి.

5. ప్రాథమిక విద్య & సర్వ శిక్షా అభియాన్ ముఖ్య కార్యదర్శి మండలి కన్వీనర్‌గా వ్యవహరిస్తారు. పాఠశాల విద్య కార్యదర్శి కో-కన్వీనర్‌గా వ్యవహరిస్తారు. అలాగే మండలి సమావేశాలలో ప్రత్యేక ఆహ్వానితులుగా గిరిజన సంక్షేమ శాఖ కార్యదర్శి, సాంఘిక సంక్షేమశాఖ కార్యదర్శి, బి.సి. సంక్షేమశాఖ కార్యదర్శి, మైనార్టీ సంక్షేమ శాఖ కార్యదర్శి, స్త్రీ & శిశు సంక్షేమ శాఖ కార్యదర్శి,

వైద్య, ఆరోగ్య & కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ, పంచాయితీరాజ్ శాఖ కార్యదర్శి పాల్గొంటారు. వీరితో పాటు జాయింట్ స్టాఫ్ కౌన్సిల్ సభ్యులైన గుర్తింపు పొందిన ప్రతి ఉపాధ్యాయ సంఘం నుండి ఒక సభ్యుడు ప్రత్యేక ఆహ్వానితులుగా మండలి సమావేశాల్లో పాల్గొంటారు.

6. రాష్ట్ర సలహా మండలి మూడునెలలకొకసారి సమావేశం కావాలి. కనీసం 50 శాతం మంది సలహా మండలి సభ్యులు సమావేశానికి హాజరైనట్లయితే సమావేశం కోరం ఉన్నట్లుగా భావించాలి.

7. మండలి సభ్యుల నియామకపు నిబంధనలు, షరతులు

అ. ప్రతి సభ్యుని పదవీకాలం తాను పదవి చేపట్టిన తేది నుండి 2 సంవత్సరాలు ఉంటుంది. ఏ సభ్యుడు కూడా రెండు టర్మ్‌లకు మించి సభ్యులుగా కొనసాగడానికి వీలులేదు.

ఆ. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన ఉత్తర్వుల ద్వారా ఎవరైనా సభ్యుడిని అతని దుష్ప్రవర్తన, అసమర్థత లేదా దిగువ తెలిపిన కారణాల వల్ల తొలగించవచ్చు.

1. దివాళాకోరుగా నిర్ణయించబడినప్పుడు.
2. సరిగా నడుచుకోటానికి తిరస్కరించడం లేదా నడుచుకోలేక పోయినప్పుడు.
3. మానసికంగా సరిగా లేనప్పుడు, సరిగా లేరని సంబంధిత న్యాయస్థానం తీర్పు చెప్పినప్పుడు.
4. ప్రజా ప్రయోజనాల రీత్యా సభ్యుడు పదవిలో కొనసాగడం తగదని భావించినప్పుడు.
5. న్యాయస్థానం దోషిగా తీర్పు చెప్పినప్పుడు.
6. సెలవు పొందకుండా వరసగా రెండు మండలి సమావేశాలకు హాజరు కానప్పుడు.

ఇ. సభ్యుని మరణం వల్ల కానీ, రాజీనామా వల్ల కానీ మరే విధంగానైనా ఖాళీ ఏర్పడ్డప్పుడు అటువంటి ఖాళీ ఏర్పడిన తేదీ నుండి 120 రోజులలో సబ్ రూల్ (3)లో తెల్పిన విధంగా సదరు ఖాళీలో మరో సభ్యుడిని నియమించాలి.

29. రద్దు & సేవింగ్స్

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం, పాఠశాల విద్య కమీషనర్ & డైరెక్టర్ జారీ చేసి ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న చట్టాలు, నియమాలు, నిబంధనలు, ఎగ్జిక్యూటివ్ సూచనలు మొదలైనవి ఈ నియమాలతో పొంతన లేనప్పుడు అవి ఆ మేరకు రద్దు అయినట్లుగా భావించాలి.
2. ఏ అథారిటీ, అధికారి లేదా సంస్థ ఏ చట్టం, నియమం, ఎగ్జిక్యూటివ్ సూచన కింద ఈ చట్టాన్ని బహిర్గత పరచిన తర్వాత, ఈ నియమాలు ప్రకటించడానికి ముందు తీసుకున్న ఏ చర్య అయినా మినహాయించబడుతుంది. అలాగే చర్య తీసుకున్న అతడు/ఆమె ఈ నియమాల కింద చర్య తీసుకున్నట్లుగానే భావించబడతారు.